

NEMZETI TÁNCSTRATÉGIA

2023 – 2027

2021. AUGUSZTUS 31.

TARTALOMJEGYZÉK	OLDALSZÁM
Bevezető	3
A Nemzeti Táncstratégia 5 éves kiemelt céljai	4
NEMZETI TÁNCSTRATÉGIA	
1. A táncművészet konszolidációja	6
2. A táncművész életpálya modell	
Oktatás	
2.1. Középfokú oktatás	12
2.2. Felsőfokú oktatás	15
Táncművész életpályamodel	
2.3. Nemzeti minősítésű együttesek	19
2.4. Kiemelt minősítésű együttesek	22
2.5. Színházak tánctagozataként, tánckaraként működő együttesek	24
2.6. Pályázati kategóriában működő együttesek	26
2.7. Határon túli táncegyüttesek	28
2.8. Alkalmazási feltételek, bérek	30
2.9. Pályázati lehetőségek, rendszerek	31
2.10. Szakmai elismerések, díjak	33
2.11. Előadói és koreográfusi jogdíjak	36
2.12. Táncos egészségügyi rendszer	37
2.13. Átképzés - az aktív táncművész pályafutás utáni időszakra történő felkészülés	39
2.14. Táncművészeti életjáradék / Életjáradék melletti továbbfoglalkoztatás kérdése	45
3. A táncművészet kulturális piaca	
3.1. A Nemzeti Táncszínház működése, funkciója, lehetőségei	49
3.2. Az előadások játszási helyszínei / A befogadó színházak	52
3.3. A táncfesztiválok helyzete	54
4. A tánc, mint a társadalmi kommunikáció eszköze	
4.1. Beavatók és színházi nevelési programok / A tánc, mint társadalmi kommunikációs módszer	57
4.2. Táncstudomány, tánckritika, táncszakmai lapok	60
5. Táncművészeti Kommunikációs Ügynökség	62
6. Táncművészeti Program és Menedzseriroda	66
7. Táncszékház / inkubátorház	69
8. A Nemzeti Táncstratégia kidolgozói, írói, szakértői	72

Szerkesztette: Mihályi Gábor
Szalay Tamás

BEVEZETŐ

A Nemzeti Táncstratégia a Magyar Táncművészek Szövetsége szellemi műhelyében készült, a Szövetség szakértői és további független szakértők közreműködésével. A cél, hogy átfogó képet adjon a magyar professzionális táncművészet jelen helyzetéről, vizsgálja azt mind horizontálisan, mind vertikálisan. Összegezen, elemezzen nagy rendszereket és mikrostruktúrákat, vizsgáljon élethelyzeteket, táncos pályákat. Mutasson megoldási alternatívákat, jelölje ki a 2023-2027 közötti 5 éves időszak legfontosabb céljait. Vállaljon aktív szerepet a XXI. századi magyar táncművészet feltételrendszerének megteremtésében.

A tanulmány nem terjed ki az öntevékeny (amatőr) jelenségekre, a közművelődés tánc érintette területeire, a szabadidős elfoglaltságokra, a különböző sport- és divattáncokra. Miközben az oktatási kérdéseknek (közép- és felsőfok) külön fejezetet szentel, nem tér ki az alapfokú művészeti oktatásra.

A Nemzeti Táncstratégia a professzionális, a „magas művészetet” képviselő táncművészet aktuális, megoldandó kérdéseire koncentrálna, melyet teljes spektrumában vizsgál. Szól az oktatásról, a különböző működési formájú társulatokról, együttesekről, a befogadó színházakról, a forgalmazásról. A tanulmány kiemelten foglalkozik a táncos egzisztencia kérdéseivel: az életpálya modellel, az átképzési lehetőségekkel, a nyugdíjjal, a „színpad utáni” táncos léttel – kérdéseket fogalmaz meg, javaslatokat tesz azok megoldási módjaira.

A program megfogalmazza mindazokat a számunkra fontos továbblépési törekvéseket is – infrastruktúra-fejlesztés, táncszékház / inkubátorház a próbaterem nélküli együtteseknek, menedzseriroda és kommunikációs ügynökség – amelyek szükségesek, elengedhetetlenek a XXI. századi korszerű és kielégítő működéshez.

Köszönetet mondunk a szerzőknek, szakértőknek, hiszen önzetlen munkájuk nélkül nem készülhetett volna el a Nemzeti Táncstratégia. A legnagyobb köszönet azonban a „táncosokat” illeti, hiszen ők jelentik – öbennük testesül meg nap, mint nap – a magyar táncművészetet, ő értük íródott a Nemzeti Táncstratégia.

A Nemzeti Táncstratégia a 2023-2027 közötti 5 éves időszak legfontosabb, számunkra kiemelten elérendő céljait is tartalmazza.

Budapest, 2021. augusztus 31.

Mihályi Gábor
elnök

Kiss János
társelnök

A NEMZETI TÁNCSTRATÉGIA 5 ÉVES KIEMELT CÉLJAI

2023. A TÁNCMŰVÉSZET KONSZOLIDÁCIÓJA

A táncművészet teljes egészét érintő stratégiai fejlesztés és pénzügyi konszolidáció várható eredménye lesz

- a hosszú távú tervezhetőség
- a biztonságos, kiszámítható, stabil működés
- a szervezetek fejlesztésének lehetősége
- munkahelyteremtés
- a művészeti színvonal és minőség emelkedése
- a változó piaci igényekhez való biztonságos alkalmazkodás

2024. TÁNCMŰVÉSZETI ÁTKÉPZÉSI ALAP LÉTREHOZÁSA

A táncművészek többsége, aktív pályafutása során nem tud továbbtanulni, a tanulás nehezen egyeztethető össze a színházi vagy táncegyüttesbeli munkával. A jelenlegi jövedelmi viszonyok között, a rövid pályafutásuk során jelentősebb megtakarításra nem tudnak szert tenni, ezért komoly terhet jelenthet az igen magas tandíjak megfizetése is. 35-40 éves kortól a táncosok terhelhetősége csökken, korlátozott mértékben foglalkoztathatók.

Az átképzési program segít felmérni saját képességeiket és meghatározni a szakmai érdeklődésüket miután előadóművészi pályájuk véget ért. Az Alap támogatásával, megszerezhetik az új készségeket vagy végzettséget, amely szükséges egy új foglalkozás, egy új életpálya megkezdéséhez

A Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, létre kell hozni a Táncművészek Átképző Alapját

2025. TÁNCMŰVÉSZETI ÉLETJÁRADÉK KITERJESZTÉSE

Egy átlagos ember adottságait vizsgálva és a modern színpadi táncművészet követelményeit figyelembe véve, a nagyfokú megterhelés már 35 éves kor felett komoly problémát jelent a test számára. Különleges adottságokkal kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki a professzionális követelménynek 40 éves kor felett megfeleljen. Ebben az értelemben a táncművész-pálya befejeződése nem egyéni döntés, hanem a körülmények következménye, vagyis szükségszerű állapot, így ez által a legrövidebb művészpálya.

A táncművészeti életjáradék bevezetésével létrejött „pozitív diszkrimináció” nem veszi figyelembe, hogy valamennyi diploma egyforma értékű. A táncművészek műfajtól függetlenül ugyanazokat a szakmai és állami elismeréseket, ösztöndíjakat kaphatják, ugyanúgy vezetnek együtteseket és tanítanak az ország minden táján. A balettegyüttesek mellett, a néptánc vagy a modern-kortárs tánc műfajában

is működnek több évtizede nagyon sikeres, és szakmailag eredményes hivatásos együttesek

Mindezeket figyelembe véve, tárgyalásokat kívánunk kezdeményezni, a jelenlegi Táncművészeti életjáradék kiterjesztésére, az összes hazai táncművészre vonatkozóan.

2026. TÁNCSZÉKHÁZ / INKUBÁTORHÁZ

A Táncszékház egy olyan ideális épület, egy olyan táncszakmai központ, amely a Magyar Táncművészek szövetsége keretében, irányításával működne. Itt kapnának elhelyezést a Magyar Táncművészek Szövetsége irodái, tárgyalótermek, raktárak, a Táncművészeti Kommunikációs Ügynökség, a Táncművészeti Program és Menedzseriroda, a Táncművészek Átképző Alapja, és a Táncművészet c. szakmai lap irodái is.

Lehetőség szerint 3-4 próbateremmel, öltözőkkel, kiszolgáló helyiségekkel inkubátorházként is működne – így segítve a próbaterem nélkül működő hivatásos táncegyüttesek munkáját is egyben.

2027. TÁNCMŰVÉSZETI KOMMUNIKÁCIÓS ÜGYNÖKSÉG

A táncszakma korszerű működéséhez, fejlődéséhez, hatékony kommunikációjához szükség lenne professzionális PR és marketing tevékenységre.

A Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, jöjjön létre, alakuljon meg egy önálló, táncművészetre specializálódott PR és marketing ügynökség, amely a társulatokkal együttműködve, központilag kommunikálná a teljes területet.

TÁNCMŰVÉSZETI PROGRAM ÉS MENEDZSERIRODA

A Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, szükséges létrehozni egy Táncművészeti Program és Menedzserirodát, amely a hazai táncegyüttesek belföldi és külföldi előadásainak értékesítését, megjelenését, és a külföldi együttesek magyarországi előadásait is szervezi.

A létrejövő iroda fontos koordinációs szerepet tölt be a többi szervezőirodával, intézménnyel, táncegyüttessel együttműködve, a hangsúlyt a művészeti értékre helyezve, a szükségszerűen megjelenő populáris igények mellett.

NEMZETI TÁNCSTRATÉGIA

1. A TÁNCMŰVÉSZET KONSZOLIDÁCIÓJA

Az elmúlt időszak öröndetes eredménye, hogy a zeneművészeti területen Vashegyi György úrnak, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének, míg a színházi területen Fekete Péter úrnak, az EMMI Kultúráért felelős helyettes államtitkárának meghatározó szerepvállalásának eredményeként, megtörtént e kettő művészeti ág finanszírozásának, működésének, nagyarányú költségvetési rendezése.

Megvizsgálva és felelősen gondolkodva a magyar táncművészet helyzetéről a hazai kultúrát tekintve, a táncművészet méltatlanul háttérbe szorult helyzetben van a társművészetekhez képest, úgy finanszírozás, mint a társadalmi megítélés és szakmai elismertség tekintetében.

A táncművészet, illetve a tánc művészeinek elfogadottsága és támogatottsága továbbra is elmarad a többi művészeti ágtól. Ennek az egyéni és társadalmi vonatkozásai egyaránt nyomon követhetőek. Mi ennek az állapotnak, érzésnek az oka? – tesszük fel a törvényszerű kérdést. A táncművészet meghatározó szegmenseit évek óta ért alul finanszírozás, néha megszorítás, máskor elvonás, költségvetési „alaphelyzetben tartás”, természetes módon járultak hozzá ehhez az érzéshez és tényhez, ám a probléma gyökerei ennél messzebbre nyúlnak.

A tánc nyelvi akadályok és határok nélküli művészeti kifejezési forma, mely minden társadalom kulturális életének jelentős részét képezi. A tánc: több mint munka. Hivatás! **A képzés gyermekkorban indul és sajnos, a legrövidebb előadó-művészeti pálya – s ez a tudat a táncművész mindennapjait végigkíséri.**

A magyar táncművészet hazánk kulturális értéke, öröksége. Táncművészeink és együtteseink számos hazai és nemzetközi elismerést kiváltó előadásokat hoznak létre, megmutatják a nagyvilágnak a magyar táncművészet kiváló minőségét. A hazai és külföldi közönség igényli és szereti a táncelőadásokat.

Mindezeket figyelembe véve, a magyar táncművészet finanszírozási helyzetének rendezése is elmaradhatatlan feladat.

A magyar táncművészet jövőjéről gondolkodva a legfontosabb feladatunk a biztos, kiszámítható és a művészeti ághoz méltó költségvetési helyzetének megteremtése.

A táncművészet teljes egészét érintő stratégiai fejlesztés és pénzügyi konszolidáció eredménye lesz

- a hosszú távú tervezhetőség
- a biztonságos, kiszámítható, stabil működés
- a szervezetek fejlesztésének lehetősége
- munkahelyteremtés
- a művészeti színvonal és minőség emelkedése
- a változó piaci igényekhez való biztonságos alkalmazkodás

Megvizsgálva a helyzetet, és figyelembe véve a fővárosban és vidéken működő táncegyütteseket, **14 db nemzeti és kiemelt státuszú táncegyüttes, 4 db színházi tánctagozat, és a struktúráján kívüli, pályázati keretből működő független táncegyüttesek működési és művészeti finanszírozását kell megoldani.**

Nemzeti minősítésű társulatok:

- Győri Balett
- Pécsi Balett

Várhatóan nemzeti minősítésű lesz:

- Duna Művészegyüttes – Korábbi fenntartójától a Belügyminisztériumtól, az Emberi Erőforrások Minisztériumához került át, amely finanszírozása – ahogy korábban is – külön keretből történik majd.

Kiemelt minősítésű táncegyüttesek:

- Bozsik Yvette Társulat
- Budapest Táncszínház
- Frenák Pál Társulat
- Inversedance – Fodor Zoltán Társulat
- Közép-Európa Táncszínház
- PR-Evolution Dance Company
- Szegedi Kortárs Balett

Várhatóan kiemelt minősítésűek lesznek:

- Badora Társulat
- Duda Éva Társulat
- Székesfehérvári Balett Színház
- Varidance

Színházi tánctagozatok:

- Gárdonyi Géza Színház - GG Tánc Eger
- Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház - Kecskemét City Balett
- Miskolci Nemzeti Színház - Miskolci Balett
- Soproni Petőfi Színház - Sopron Balett

A központi költségvetésből működő nagy nemzeti intézmények (Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes, Honvéd Együttes – Magyar Nemzeti Táncegyüttes) konszolidációja folyamatban van, rájuk ez a tervezet nem vonatkozik.

A struktúráján kívüli, pályázati keretből működő független táncegyüttesek és projekt alapon működő produkciók működési költségei, a jelenleg meglévő pályázati alapokból továbbra is megoldhatóak, és a várhatóan kiemelt minősítésűvé váló 4 db együttes eddigi működési támogatása ott marad a felosztható pályázati keretnél, amely azt így további 66 millió Ft-tal megemelné, valamint a konszolidációs keretből további 120 millió Ft kerülne még a területre.

A táncegyüttesek sokrétűek műfajukat és működésüket tekintve. A szakmai érveken túl, az eltérő működési formákból adódóan bizonyos fenntartóval rendelkező struktúrák közvetlen, vagy közvetett módon idáig is részesültek működési támogatásban, mely támogatások (infrastruktúra, vagy human erőforrás) az adott szervezet működését alacsony szinten biztosítják.

Ilyen szervezetek az állami, vagy önkormányzati fenntartású szervezetek, valamint a tánctagozatok egy adott színházon keresztül. Az állami, vagy önkormányzati fenntartású szervezetek esetében vélelmezhető, hogy a működés alapfeltételei biztosítottak a fenntartó által. Természetesen a fenntartó működési támogatásán túl, ezeknek a szervezeteknek is szüksége van további forrásokra a működési feltételeinek és a minőségi szakmai munka fejlesztésére.

A fenntartó nélkül működő együttesek - függetlenül attól, hogy közszolgáltatási szerződéssel rendelkeznek-e, vagy sem, - az említett működési feltételek töredékével rendelkeznek csak.

Erre irányult a jelen törekvés is, hogy a szakmában jelentkező bérfezültségek megszűnjenek, javuljanak a fenntartó nélkül működő együttesek működési feltételei, valamint a szakma összezáró dinamikája is jobb legyen, ily módon a táncművészet felszívó ereje, perspektívája is növekedhessen.

Ezen társulatok működési lehetőségeinek növelésével, valamint a fenntartóval rendelkező együttesek korrekciójával, a teljes táncművészet versenyképesebbé tudna válni az egyéb, társadalmilag vonzóbb szakmákkal szemben, **növekedne a táncművészet megtartó ereje, és az oktatásra fordított állami források is megerősülnének.**

Nagyon fontos szempont, hogy **a támogatási rendszer megvalósulásával, a táncművészet hivatásos együtteseinek keresztül több háttérszakmában (műszak, kiszolgáló személyzet, gazdasági, stb.) is munkahely teremtődik. Javaslatunk és kalkulációink alapján, ez min. 276 – 350 főállású munkahelyet jelent majd a táncművészet területén.**

Javaslatunk alapján, a terület rendezésére 5.340.000.000,- forintra van szükség, amelynek felosztásáról a Táncművészeti Bizottság javaslata alapján, az EMMI minisztere dönt. (Megjegyezni kívánjuk, hogy ebből a támogatási összegből kb. 1,8 milliárd Ft járulék- és ÁFA, befizetésként visszakerül az állami költségvetésbe.)

Tervezetünk szerint, a jelenlegi működési támogatást kell olyan mértékben megemlíteni, amelyből 8 órás foglalkoztatással, főállású táncművészekkel, műszakkal, művészeti és gazdasági menedzsmenttel tudnak majd működni, mert ez ad hosszú távon minőségi és biztonságos szakmai munkát. **Megszünteti a projektekre szerződött táncművészek létbizonytalanságát, megkönnyíti a produkciók eladhatóságát és egyeztetését a befogadó intézményekkel, valamint biztosít egy megfelelő infrastruktúrájú hátteret is.**

A jelenlegi bizonytalan egzisztencia miatt, egyre kevesebb a jelentkezés a táncművész pályára, mert a szülők nem engedik a gyerekeket, nem akarják, hogy ilyen rövid pályát válasszanak, s ezen belül is a folyamatos egzisztenciális bizonytalanságot. Ha a társulatok működési támogatása stabillá válna, akkor sokkal több szülő támogatná, hogy gyermeke a táncművész pályát válassza.

A tánctagozatok helyzete a fentiektől merőben eltérő:

1. A tánctagozat nem önálló, munkáltatója egy bármilyen típusú kőszínház. Sokszor a tánctagozat szakmánkban ismert neve többnyire egy márkanév, és nem önálló szervezetként működik. A kőszínház működési feltételeit biztosító fenntartó az önkormányzat, vagy a magyar állam, vagy vegyesen mindkettő.
2. Az 1. pontból adódóan, a színház mindenkori igazgatója gyakorolja a munkáltatói jogokat, nevezi ki a mindenkori tánctagozat vezetőjét, és alkalmazza a tánctagozat táncművészeit. Ebből következik, hogy egy tánctagozatot az előadó-művészeti törvény alapján nem nevezhetünk önálló együttesnek, hiszen az "együttes" ebben az értelmezésben maga a kőszínház.
3. A tagozat nem önálló jogi személy, és létrejöttét a színház repertoár igényét kiszolgáló tény segítette. A színház mindenkori igazgatójának személyes döntése alapján jöhet létre a táncművészetnek oly fontos önálló táncprodukció.
4. A színházak támogatásába be van építve a tánctagozat költsége, valamint az azt fajlagosan kiszolgáló teljes háttér, így a tagozatok működési költségeinek támogatási szándéka (a színháztól való jogi elkülönülés hiánya miatt) egy klasszikus színházi támogatás lenne. A tánctagozatokra fordított összegek vélhetően minimálisan emelkednének, és a megítélt támogatás pedig beolvadna a számos egyéb színházi költségek közé. Hiszen a színház önmagán belül várhatóan nem fordítaná az eddigi és az újonnan megkapott forrást teljes egészében a tagozat működtetésére. Többek között azért sem, hogy ne okozzon bérfeszültséget a színházon belül bérének emelkedése.

A fentiekből következik, hogy se strukturális, se pénzügyi szempontok miatt nem jelentkezik olyan erős ok, ami a tagozati támogatásokat az önálló táncprofilú szervezetek ellenében jelentősen indokolná. Azonban azt gondoljuk, hogy **a színházi tánctagozatok számára célzottan, működési és önálló produkciók létrehozására biztosított évenkénti támogatási összeg mindenképpen megítélendő.**

JAVASLATUNK A TÁMOGATÁSI ÖSSZEG FELHASZNÁLÁSÁNAK SZAKMAI FELTÉTELEIRE

A támogatás felhasználásnak feltételei a nemzeti és a kiemelt státuszú táncegyüttesek esetében, ha 5,34 milliárdos támogatás megvalósul:

A megítélt támogatást minden táncegyüttesnek létszám és bérfelkészítésre, infrastruktúra-bérlésre, beruházásokra kell fordítania, az alábbiak szerint:

- **főállású, 8 órás foglalkoztatás, rendezett munkaügyi viszonyok,**
- **megfelelő szakirányú táncművész és szakmai végzettség,**
- **a törvény által előírt előadásszám és nézőszám növelése**
- **infrastruktúra, professzionális műszak (világosító, hangosító, díszítő, ügyelő, stb.), művészeti és gazdasági menedzsment létrehozása**

A nemzeti és kiemelt minősítésű táncegyüttesek, és a tánctagozatok esetében, a támogatás összegéből

- **minimum 50 % személyi kiadásokra (bér és járulékok)**
- **a másik 50 % működési költségekre (dologi és beruházási költségek, új produkciók létrehozása) fordítható.**

Minden együttest megilleti a jog a tervezet költségvetéstől 10 %-os eltérésre. Azon felüli eltérés jóváhagyására és elfogadtatására, egyedi kérelmet kell benyújtani a Táncművészeti Bizottságnak. **A felosztás csak a Táncművészeti Bizottság egyetértésével változtatható meg.**

FELOSZTÁSI JAVASLAT

A számítások alapja:

- Nettó: 400.000,- Ft-os átlagbér – amelyet a munkáltató differenciálhat
- Járulékokkal együtt: 679.698,- Ft (680.000,- Ft)
- 680.000,- Ft/fő 1 hónapra a munkáltató összes bérköltsége

Amennyiben a teljes 5,34 milliárdos finanszírozás megvalósul, a javasolt támogatási keretösszegekből, a táblázatban jegyzett társulati létszámfejlesztések (táncművészek, műszak, menedzsment, stb.), és infrastrukturális fejlesztések (pl. próbaterem, iroda, raktár, stb.) válnak lehetővé.

A támogatási összegből, minimum a megadott létszámot kell főállásban foglalkoztatnia.

A Magyar Nemzeti Balett bérstruktúrája, annak speciálisan kimagasló nagyságrendje miatt, a táncművészet többi intézményében és területén nem alkalmazható. Jelen konszolidációs, támogatási összegbe nem férne bele.

A felosztási javaslatban megfogalmazott összegek a 2023-es induló év nagyságrendjét tartalmazzák. Annak mértéke az inflációnak megfelelően, a KSH hivatalos inflációs adatai alapján, évente korrigálásra, emelésre szorul.

Nemzeti minősítésűek:	A minimum alkalmazott társulati létszám:	Támogatási összeg:
Győri Balett	65 fő	840.000.000,-
Pécsi Balett	30 fő	600.000.000,-
Kiemelt minősítésűek jelenleg:		
Bozsik Yvette Alapítvány – Bozsik Yvette Társulat	22 fő	420.000.000,-
Budapest Táncszínházért Alapítvány – Budapest Táncszínház	22 fő	420.000.000,-
Előadó- és Alkotóművészetért Alapítvány – Inversedance	19 fő	390.000.000,-
Közép-Európa Táncszínház	16 fő	300.000.000,-
Kortárs Balettért Alapítvány – Szegedi Kortárs Balett	26 fő	510.000.000,-
Kortárs Táncért és Jelelő Színházért Alapítvány – Frenák Pál Társulat	18 fő	360.000.000,-
Univer's Art Művészeti Egyesület – PR-Evolution Dance Company	10 fő	180.000.000,-
Várhatóan kiemelt minősítésűek lesznek:		
Dadu-Art Művészeti Nonprofit Kft. - Duda Éva Társulat	10 fő	180.000.000,-
Székesfehérvári Balett Színház	18 fő	360.000.000,-
Parnasszus Táncművészeti Alapítvány – Badora Társulat	10 fő	180.000.000,-
Varidance	10 fő	180.000.000,-
Összesen:	min. 276 fő	4.920.000.000,-
Színházi tánctagozatok személyi (bér, járulék) és működési (dologi, új produkció) támogatása		
Gárdonyi Géza Színház – GG Tánc Eger		90.000.000,-
Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház – Kecskemét City Balett		60.000.000,-
Miskolci Nemzeti Színház – Miskolci Balett		90.000.000,-
Soproni Petőfi Színház – Sopron Balett		60.000.000,-
Összesen:		300.000.000,-
A struktúrán kívüli, pályázati keretből működő független táncgyüttesek és projekt alapon működő produkciók működési költségei		120.000.000,-
Mindösszesen:		5.340.000.000,-

Javasoljuk, hogy a támogatási összegek 3 évenként kerüljenek felülvizsgálatra, egy szakmai értékelést követően. A Táncművészeti Bizottság és az általa felkért szakemberek döntésének következményeként emelkedhet, vagy csökkenhet a táncgyüttesek és tánctagozatok támogatási összege, ill. a struktúrán kívüli, pályázati keretből működő független táncgyüttesek és projekt alapon működő produkciók működési költségei.

2. A TÁNCMŰVÉSZ ÉLETPÁLYAMODELL

OKTATÁS

2.1. KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS

Középfokú művészeti szakgimnáziumok:

- Budapest Táncművészeti Szakgimnázium, Kortárs Művészeti Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény - Budapest
- Dózsa György Gimnázium és Táncművészeti Szakgimnázium - Budapest
- Győri Tánc-és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakgimnázium és Kollégium – Győr
- Madách Tánc-és Színművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola - Budapest
- Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium – Budapest
- Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium - Nyíregyháza
- Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakgimnázium - Pécs
- Premier Művészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola Szegedi Tagintézménye – Szeged
- Rajkó-Talentum Alapfokú Művészeti Iskola, Zeneművészeti és Táncművészeti Szakgimnázium – Budapest

A középfokú művészeti szakgimnáziumok képzése 14 éves korban (a 8. osztályt követően) kezdődik, és a képzési struktúrájának megfelelően, 4 ill. 5 évig tart.

Az iskolák beiskolázási vonzáskörzete továbbra is a város, megye, regionális vagy országos.

Az előadó-művészeti ágazatban, a középfokú művészeti szakgimnáziumok esetében, jelenleg négy, professzionális szintű képzés közül lehet választani:

- **klasszikus balett szakmairány**
- **kortárs-modern szakmairány**
- **néptánc szakmairány**
- **színházi tánc szakmairány**

A szakmairányok jelölésével az előadó-művészeti ágazatban pillanatnyilag TÁNCOS II. a szakképesítés megnevezése.

A szakképesítés megszerezhető iskolarendszerű képzésben vagy az érettségi utáni két éves szakképzés keretében. A szakgimnáziumokban a 9-12. évfolyamokon párhuzamos képzés keretében zajlik a szakmai munka, a 13. évfolyamon pedig szakképzésben vesznek részt a tanulók. A 12. évfolyam elvégzése után a kötelező négy közismereti tantárgyon kívül kötelezően választhatóan Táncos ismeretek tantárgyból is érettségi vizsgát tesznek a növendékek. Az érettségi megszerzésével Egyéb művészeti és kulturális foglalkozású munkakör betöltésére szereznek jogosultságot. A 13. évfolyam

elvégzése után OKJ-s vizsgát tesznek a növendékek a szakmai és vizsgakövetelmények alapján, amelynek sikeres teljesítése esetén Táncos II. (a szakmairány megjelölésével) szakképzettséget szereznek.

A klasszikus balett szakmairány képzési rendszere annyiban tér el a fent vázoltaktól, hogy folyamatosan (8 éven át) párhuzamos oktatás keretében zajlik 5-12. évfolyamokon és a 12. évfolyam elvégzése után érettségi vizsgát is és OKJ-s vizsgát is tesznek a tanulók.

A művészeti szakköznevelők képzési és vizsgáztatási rendszere a középfokú oktatásban teljes átalakuláson megy át, így a művészeti szakköznevelők rendszere is megváltozhat. Az EMMI módosítani kíván a szakképzés-szakoktatás rendszerén és azon belül a művészeti szakköznevelőknek méltó helyet próbál biztosítani. Törekszik arra, hogy a szakirányokra jellemző oktatási rendszernek adjon teret és biztosítsa az egyedi szakmairányok igényeinek megvalósíthatóságát.

A szakköznevelőkben jelenleg az intézményvezető és intézményvezető helyettesek mellett a gyakorlati oktatásvezetők irányítják a Táncszakokat. Ők az iskolavezetőség egyenrangú tagjai és részt vesznek az iskola szervezésében, az iskolai programok tervezésében, valamint irányítják az adott terület minden egyes ügyeit. A szakköznevelők fenntartói az adott Tankerületi Központok, amelyekben kinevezett referens feladata, az iskola ügyeinek ellátása.

Az utóbbi években, az iskolákban a táncoktatás minősége határozottan javult. A szakköznevelőkben oktató táncpedagógusok többsége, vagy teljes szakmai tanári kar, MA végzettségű tanárok.

A szakköznevelőkben tanító pedagógusok iránti elvárás alapvetően a főiskolai végzettség.

Továbbtanulás, tovább fejlődés lehetősége:

- Magyar Táncművészeti Egyetem: táncművész, táncos és próbavezető, koreográfus, táncpedagógus tanár - szakokon
- Budapest Kortárástánc Főiskola: kortárástánc művész, kortárástánc tanár

Az iskola befejezése utáni elhelyezkedési lehetőségek:

- balett együttesek Magyarországon és külföldön
- táncegyüttesek Magyarországon és külföldön
- színházi tánckarok Magyarországon és külföldön
- projekt tevékenység

A lehetőségeket meghatározó tényezők:

- létezik-e a városban befogadó együttes, színházi tánckar
- a szakma (a munkaadó) véleménye az adott iskola táncművészeti képzéséről
- a táncművészeti tagozat milyen szakmai, valamint kulturális aktivitást mutat, pl. előadások mennyisége, minősége; kurzusok szervezése; műhelymunkák; fellépések, stb.

Azonban, a **szakképzés rendszerének folyamatos változása nem támogatja megfelelően a minőségi oktatást és nevelést** (az állandó változások akadályozzák a pedagógiai munkafolyamatok véghezvitelét és a megfelelő reflexió kialakulását)

Fontos lenne fejleszteni az intézmények tárgyi feltételeit: IKT eszközök, termek felszereltsége, oktatási helyek – termek lehetőségei (pl. **kevés a balett terem, vagy kicsik a termek**), valamint a nemzetközi balett versenyeken, fesztiválokon való részvételek támogatás lehetőségét célzott pályázatokkal megteremteni.

2.2. FELSŐFOKÚ OKTATÁS

Magyarországon, a táncművészet területén két intézmény folytat felsőfokú képzést. A 2017 óta egyetemi jogállású állami fenntartású intézmény, a Magyar Táncművészeti Egyetem (alapítva 1950-ben Állami Balett Intézetként, 1990-től Magyar Táncművészeti Főiskola), amely 2021. augusztus 1-től alapítványi felsőoktatási intézményként folytatja működését, ill. a 2004-ben magánintézményként létrejött, alapítványi fenntartású Budapest KortársTánc Főiskola.

A két intézmény között az oktatásban átfedés nincs, mert a Budapest KortársTánc Főiskolán csak olyan táncművész alapszakos specializáció, illetve tánctanár mesterszakos szakirány működik (kortársTánc), amely a Magyar Táncművészeti Egyetemen nincs.

A Budapest KortársTánc Főiskola az állami finanszírozott hallgatói férőhelyek megszüntetése miatt, 2018-ban bejelentette táncművész alap- és tánctanár mesterképzéseinek 2021-gyel történő beszüntetését. 2019-ben azonban megállapodást kötött a Magyar Cirkusz és Varieté Nkft-vel az artistaképzés főiskolai szintű alapszakjának közös indítására, így további működése megoldottnak látszik.

A Magyar Táncművészeti Egyetem 2021. augusztus 1-től, az egyetemek átalakításának megfelelően, az állami fenntartásból, alapítványi fenntartású felsőfokú intézménnyé vált. Európában egyedülálló módon a legnagyobb és legsokoldalúbb műfaji képzést és kínálatot nyújtja egyetemi végzettséggel hallgatóinak. (A Magyar Táncművészeti Egyetemen kívül, Európában mindössze még kettő táncművészképző intézmény ad egyetemi diplomát végzőseinek, de mindössze egy-egy szakon folytatnak képzést: Palucca Hochschule für Tanz–Drezda, Codarts – Rotterdam)

A Magyar Táncművészeti Egyetem képzési struktúrája országosan és világviszonylatban is egyedülálló, mert csak itt létezik:

- felsőfokú tanulmányokra előkészítő szakmai képzés (előkészítő jogviszony),
- alapképzés (BA; táncművész alapszak, táncos és próbavezető alapszak, koreográfus alapszak),
- mesterképzés (MA; tánctanár mesterszak, klasszikus balettművész mesterszak, néptáncművész mesterszak, koreográfus mesterszak),
- szakirányú továbbképzés (tánctanárok, táncos és próbavezetők számára)

továbbá itt lehetséges a közeljövőben:

- a táncművészeti doktori képzés megteremtése.

Egyedülálló az Egyetem Európában:

- képzésének színvonala, sokszínűsége (művészképzés, tanárképzés, koreográfusképzés),
- szakstruktúrájának kialakítása, (amely a szakmai és társadalmi elvárásoknak való megfelelést hivatott szolgálni), valamint
- a vidéki (Nyíregyháza, Pécs, Győr) és a határon túli (Marosvásárhely) kihelyezett képzések tekintetében.

Az Egyetem **táncművészképzésének négy (klasszikus balett, néptánc, moderntánc, színházi tánc), és a táncos és próbavezető szakon hat (klasszikus balett, néptánc, moderntánc, színházi tánc, divattánc, modern társastánc) - szakirányokon** folyó oktatása mellett azt is lehetővé teszi, hogy a fiatalok egymás mellett, egymás munkáját napról napra figyelemmel kísérve építsék be szakmai képzésük mellé a más szakirányon látottakat. Valamennyi szakirányon jelentős óraszámokban folyik a klasszikus balett tanítása, amely a táncművészképzés alapja.

Az Egyetem felsőoktatási szakmai feladatán felül, közoktatási intézményt tart fenn, ezzel biztosítja a tanulói és hallgatói számára (növédekünk 16 éves kortól kettős - hallgatói és tanulói - jogviszonyban állnak)

- az érettségire történő felkészülést,
- a felsőfokú iskolai végzettség és szakképzettség megszerzését, valamint
- a kollégiumi elhelyezést.

Az Egyetem speciális feladata a felsőfokú táncművész szakos tanulmányokra előkészítő oktatás-képzés biztosítása a balettművész képzésben 10 éves, a többi művészképzésben 14 éves életkortól. A szakmai sajátosságok miatt (pl. a test formálhatósága) a hivatásos táncművész pályára történő intenzív felkészülés, amely már mindennapos képzést és magas szintű szakmai irányítást igényel, ebben az életkorban kezdődik. Mivel ez a képzés markánsan eltér az alapfokú művészetoktatás nyújtotta lehetőségektől, mással és máshol nem pótolható.

Ebből következően **az Egyetem az ország egyetlen olyan felsőoktatási intézménye:**

- **ahová 10-18 éves tanulók is járnak,**
- **ahol a szakmai képzés 5-9 évig tart,**
- ahol felsőoktatási besorolású oktatók foglalkoznak naponta 3-5 órát a növédekkel.

A szakmai képzés mellett az Egyetem biztosítja az előkészítő jogviszonyban lévő tanulók (kb. 220 fő) számára a közismereti oktatást (Nádasi Ferenc Gimnázium és Kollégium) és országos beiskolázású intézményként – hiszen az országban egyetlen ilyen iskola van – a vidékről érkezők többsége számára a diákkotthont is.

A közoktatási intézmények, a jogelőd Állami Balett Intézet megalapítása óta szerves kapcsolatban állnak a szakmai képzéssel, biztosítják a tanulók számára az optimális időkihasználást, a táncszakmai követelményekhez történő igazodást, az emberi-nevelési feladatok integrált ellátását. Az Egyetem a közoktatási intézmények fenntartása, a tanulók megfelelő ellátása, oktatása, nevelése és szakmai érdekeiben sok anyagi áldozatot hozott és hoz.

A rendszerváltozás hozta szabad munkavállalás lehetősége eredményezte elsősorban, hogy az Egyetemen végzett táncművészek jelentős hányada nyugat-európai, illetve tengerentúli együttesekhez kap szerződést. Ez a tény önmagában is minősíti a szakmai képzés kiválóságát, sokszínűségét.

Az Egyetemről kikerült fiatal művészek külföldi elhelyezkedési mutatója szinte 50 %-os. Ez egyrészt dicséri az MTE szakmai képzési színvonalát, másrésztől, sajnálatos, hogy sok fiatal vagy a jobb anyagi megbecsülés miatt választja a külföldi munkát, vagy a számára nem megfelelő repertoár miatt, de számtalan esetben nem kapott itthon olyan szerződési ajánlatot, amely megfelelő lett volna számára.

Ezért törekszünk arra, hogy míg a pedagógus szakokon 100 %-os az elhelyezkedési mutató, a táncos elhelyezkedések aránya is fejlődjön. A táncművészet, a táncegyüttesek konszolidációja, annak létrejötte biztosítja majd a felszívó erőt a munkavállalók számára.

Az Egyetem oktatói karában, a hazai táncélet számos jeles előadó- és alkotóművésze, elméleti szakembere van jelen. A szakmai oktatóink jelentős része még a színházi munkája mellett kezdett el tanítani, hogy zökkenőmentes legyen a váltás, amikor a szakma követelményeinek megfelelően 25 aktív előadó-művészeti év után, a szakmai nyugdíjat választják. A balett mesterek nagy többsége az operaházi karrier mellett/után került az iskolához, nem kevesen három-négy évtizede letéteményesei a szakmai oktatásnak, de ugyanez elmondható, a néptánc szakirányon oktató szakemberekről is.

A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény jogvedelmkörletet vezetett be, amely az oktatóink művésznyugdíjára (járadékára) is vonatkozik. A jogszabályi változások az Egyetem által oktatói munkakörben foglalkoztatottakat is súlyosan érintették. A fenti jogszabályi változások miatt – figyelemmel arra is, hogy a besorolás szerinti oktatói bérek lényegében 10 éve változatlanok – az érintett oktatók az Egyetemmel kötött jogviszonyukat szüntetik meg, amely a minőségi oktatásnál jelentős problémát okoz. **A 2021. augusztus 1-től létrejött modellváltás várhatóan rövid időn belül változást hoz majd a művésztanárok bérezésében.**

Probléma, hogy az Egyetem dolgozói között bérfeszültség alakult ki. A köznevelésben bevezetett, a pedagógusok előmeneteli rendszerével párhuzamos bérfeljesztés hatására az Egyetem által fenntartott köznevelési intézményben dolgozó pedagógusok átlagbére átlagosan havi 50.000 Ft-tal meghaladja az egyetemi oktatók átlagbérét. Ez az eltérés is hozzájárul, hogy az alacsony fizetés miatt inkább az életjáradékot választják a kollégák. Ennek hatása komolyan érezhető az Egyetemen, és a több évtizedes oktatási és művészeti tapasztalattal rendelkező kollégák tudását kell az oktatásban nélkülözni.

A szakmai nyugdíj, illetve a táncművészeti életjáradék melletti továbbfoglalkoztatás problémája, hogy **továbbfoglalkoztatás esetében, a minimálbér 18-szorosa az összeghatár korlát, és ha azt eléri valaki, azt követően az év hátralévő hónapjaiban szüneteltetni kell a nyugdíjukat az oktatóknak. Sajnos, ez miatt igen sok szakember mondta fel állását, akik most talán egy magániskolában adják át azt a felbecsülhetetlen tudást, amelyből a professzionális magyar táncművész-oktatás is profitálhatna.**

Az egyetemi előkészítő jogviszonyban tanulók nyilvántartásáról a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény a törvény 101. § (7) bekezdése rendelkezik. Azonban a finanszírozás szerkezete az Egyetem esetében nem megoldott, mert az Egyetemen előkészítő jogviszonyban tanuló növendékek heti 22-25 órás oktatása értelemszerűen nagyobb költséggel jár, mint a hasonló korú növendékek alapfokú vagy középfokú művészeti normatívája.

Fontos lenne, hogy a táncművészeti doktori képzéshez, a doktori iskolákra vonatkozó jelenlegi jogi szabályozás átmeneti, határozott időre vonatkozó módosítása, hogy a leendő doktori iskola létrehozásához szükséges azon feltételek alól, amelyek teljesítése éppen a doktori képzés hiánya miatt nem lehetséges, az első doktori iskola törzstagjai ideiglenes felmentést kapjanak.

A Magyar Táncművészeti Egyetem modellváltásával az új fenntartó célja, a magyar és egyetemes tánckultúra és táncművészet megfelelő képzésének elősegítésével, fejlesztésével, kapcsolatteremtési lehetőségeinek felhasználásával, vezető szerepet töltsön be Kelet- és Közép-Európa táncművészeti, pedagógus és tánctudományi képzésében.

TÁNCMŰVÉSZ ÉLETPÁLYA MODELL

2.3. NEMZETI MINŐSÍTÉSŰ TÁNCÉGYÜTTESEK

A hatályos Előadó-művészeti törvény lehetőséget teremtett a legmagasabb művészi színvonalon teljesítő, és/vagy méretük és társadalmi beágyazottságuk révén megkülönböztetett helyzetben lévő művészegyüttesek, intézmények számára, a nemzeti státuszba kerüléshez. Miközben a cím viselése vitathatatlan morális előnyökkel jár és megbecsülést jelent a fenntartó minisztérium részéről, az intézmények nehézségei a megkülönböztetett státuszba kerüléssel nem oldódtak meg, sőt fokozódtak. Nem csak megmaradtak a több éves (akár évtizedes) problémáik, hanem újak is generálódtak, s a táncművészek életpályáját befolyásoló jogszabályi környezet számos újabb terhet rótt a művészekre, művészeti intézményekre, mindeközben a nemzeti státusz fokozott feladatvállalást kíván a társulatoktól.

2021-ben a táncművészet területén működő nemzeti státuszú társulatok:

- Győri Balett
- Hagyományok Háza - Magyar Állami Népi Együttes
- Honvéd Együttes - Magyar Nemzeti Táncegyüttes
- Magyar Állami Operaház - Magyar Nemzeti Balett
- Pécsi Balett

Várhatóan nemzeti minősítésű lesz:

- Duna Művészegyüttes

Ezek a társulatok meghatározóak a magyar kulturális életben, hasznosságuk az identitás erősítésében, a hazai közösség építésben megkérdőjelezhetetlen. Az értékörzés szellemében műsoron tartják a klasszikus magyar, és az európai balettművészet legértékesebb darabjait, de érzékenyen reagálnak a jelenkor eredményeire is, így a kortárs táncművészet is a repertoárjuk részét képezi. Nemzeti kultúránk alaprétegének tekintett néptánc tudományos hitelességgel feldolgozott, autentikus formáinak megőrzésében is kitüntetett szerepet vállalnak, de élen járnak a formanyelv korszerű színpadra állításában, egy új magyar "kortárs néptáncművészet" megteremtésében is.

Nagy figyelmet fordítanak a gyermekekre, a fiatalokra, és különböző „színházba járásra nevelő” (beavató) programokat indítanak. Több együttes kiterjedt bérletrendszerrel működött, amelyeken keresztül több korosztályt (ifjúság, szép korúak, stb.) képesek megszólítani.

Élő és intenzív kapcsolatokat tartanak a határon túli magyar közösségekkel, művészeti intézményekkel, táncegyüttesekkel. Rendszeresen turnéznak a Kárpát-medencében és fogadnak határon túli együtteseket saját színházukban, fesztiváljaikra.

A nemzeti együttesek fontos feladata művészi eredményeiknek a külföldi nézőkhöz való eljuttatása. Miközben a hazai előadásokon is számottevő a más országokból érkezők jelenléte, legnagyobb hatásukat azonban a társulatok a turnékon,

előadásokon tudják kifejtetni. A nemzeti együttesek külföldi előadásaikkal, turnéikkal, nem csak a magyar kultúrát terjesztik - ismertetik meg a nézőkkel - szerte a világban, hanem ország képet is formálnak.

(Többször bebizonyosodott már, hogy minden direkt ország propagandánál sokkal hatásosabb, egy művészeti produktum bemutatása.)

Eredmények

- az öt nemzeti státuszú táncegyüttes közel 300 fő táncost, (+ 28 fő zenészt, 52 fő műszakot, 55 fő menedzsmentet) foglalkoztat
- a legkiválóbb koreográfusokat, zeneszerzőket, rendezőket, jelmez és díszlettervezőket, stb. foglalkoztatják, vagy főállásúként, vagy meghívott vendég alkotóként

Az együtteseknél a főállású munkatársakat (művészek, műszak, menedzsment) vagy közalkalmazottként, vagy a működési formának megfelelően a Munka Törvénykönyve előírási szerint alkalmazzák.

Megállapítható, hogy a foglalkoztatás a törvényi előírásoknak megfelelően történik, sajnálatos azonban, hogy nem minden társulatnál szabályozza hatályos kollektív szerződés a munkahelyi kapcsolatokat.

A táncművész pálya

Az Előadó-művészeti törvény előírásai szerint, a nemzeti együtteseknél alkalmazott táncművészek min. 70 %-ának szakirányú felsőfokú diplomával kell rendelkezniük a nemzeti státuszba kerüléshez, vagy az abban maradáshoz. Ezért, vagy megfelelő egyetemi végzettségű táncművészeket kell felvenni, vagy a már évek óta alkalmazott táncosokat kell a diploma megszerzésére ösztönözni.

Az ösztönzés azonban rendkívül nehéz, hiszen egy ilyen típusú diploma 300-500.000,- Ft/félév költségbe kerül, amit a táncosok önerőből képtelenek kifizetni, a társulatok pedig csak más feladat rovására tudják őket megfelelő szinten támogatni.

Megoldás lehet, a szakirányú középfokú végzettséggel és művészeti díjakkal rendelkező táncművészekre vonatkozó felmentés bevezetése.

Megszűnt a korengedményes művésznnyugdij, a táncművészeti életjáradékra pedig a nemzeti státuszú együttesek közül csak a Magyar Nemzeti Balett, a Győri Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett, a Budapesti Operettszínház, a Magyar Állami Népi Együttes, Duna Művészegyüttes, és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes táncművészei jogosultak.

Nincs átképzési rendszer, így a pályájuk végéhez érkező táncosoknak a "civil életbe" való átlépés rendkívül megnehezül.

Nincs a táncművészek fizikális, mind mentális állapotát kontrolláló "táncos egészségügyi" rendszer. (A példa az élsportolók ilyen típusú ellátottsága lehet, ahol ez évtizedek óta működik.)

Ennek hiányában:

- folyamatosak a sérülések (aminek további oka a nagyfokú leterheltség is)
- a táncosok nem képesek folyamatosan maximális teljesítményt nyújtani
- szakmai pályájuk lerövidülhet

A Sportkórházban egy komplex, a táncosokra kialakított vizsgálat társulati szinten 600 ezer és 1 millió forintot is jelentene. Az együttesek nagy részének a költségvetésében ez az összeg nem áll rendelkezésre.

Összességében megállapítható, hogy a nemzeti együttesek (kivétel ebből a Magyar Nemzeti Balett, ahol a körülmények ugyan nem tökéletesek, de a többi nemzeti együttes lehetőségeihez mérten kitüntetettek) függetlenül a garantált költségvetési támogatástól, semmivel nincsenek jobb helyzetben, mint a kiemelt vagy a pályázati kategóriában lévők – sőt a nemzeti státuszából adódó többlet kötelezettségek és törvényi előírások, sokszor rosszabb helyzetbe hozzák ezeket a társulatokat, intézményeket.

Pályázatok

Miközben a nemzeti intézmények (pl. az alkalmazott táncos létszámok tekintetében) nincsenek "egyenlő súlycsoportban" a többi együttesel, ennek ellenére együtt kénytelenek pályázni azokkal. A szűkülő pályázati lehetőségek miatt ez a helyzet azt eredményezi, hogy miközben a nemzeti együttesek "elviszik" a pénzt a kisebbek elől, azonban a számukra sem maradnak elégséges források. (Általános gyakorlat, hogy egy 30-40 fős nemzeti társulat a bemutatójára 1,5-2 millió Ft kap, míg egy 8-10 fős kortárs együttes, a hasonló bemutatójára 800 ezer vagy akár 1,2 millió Ft-ot.

Sok esetben hasonló arányok alakulnak ki a forgalmazás (bel és külföld) esetében is.

Infrastruktúra, beruházás

Az intézmények infrastrukturális ellátottsága legfeljebb közelít az átlagoshoz. **Van olyan együttes, amelyik még saját próbahellyel sem rendelkezik, bérelni kényszerül azt, és van olyan, amelyik nem rendelkezik saját játszóhellyel.**

Kevés a beruházásra fordítható összeg. A színháztechnikai (irodai eszközök, gépjárműpark, stb.) ellátottság hiányos, sok esetben elavult, magas a fenntartási költség az amortizáció mértéke bizonyos esetekben eléri akár a 80%-os szintet is.

Ha a nemzeti együttesekről és intézményekről beszélünk, akkor mind különleges, egyedi státuszban lévő társulatokról van szó, akik nem privilégiumként, hanem elért eredményeik, szakmai minőségük alapján kerültek a nemzeti kategóriába. Többször nehézségek árán tudják feladataikat ellátni, ezért a kiegyensúlyozott működés, és a még magasabb szintű eredmények és minőség érdekében, a nemzeti kategóriának megfelelő költségvetés biztosítása, a jelenlegi források megemelése szükséges.

2.4. KIEMELT MINŐSÍTÉSŰ TÁNCGYŰTTESEK

Az új Előadó-művészeti törvény módosításakor, a kiemelt kategória létrehozása nagyon fontos jövőt adott, a már évtizedek óta, professzionális szinten működő táncársulatok számára. A rendszer pozitívuma, hogy lehetőség volt a pályázati kategóriából való kikerülésre, így oda bekerülhettek új, dinamikusan fejlődő társulatok is.

2021-ben Kiemelt minősítésű táncgyűttesek:

- **Bozsik Yvette Társulat**
- **Budapest Táncszínház**
- **Frenák Pál Társulat**
- **Inversedance – Fodor Zoltán Társulat**
- **Közép-Európa Táncszínház**
- **PR-Evolution Dance Company**
- **Szegedi Kortárs Balett**

Várhatóan kiemelt minősítésűek lesznek:

- **Badora Társulat**
- **Duda Éva Társulat**
- **Székesfehérvári Balett Színház**
- **Varidance**

A kiemelt kategóriába kerüléshez szükség van önkormányzatokkal kötendő közszolgáltatási szerződésre, amely legalább 3 éves időtartamra szól. A szerződéssel azonban nagyon sok kötelezően végrehajtandó feladat is hárul az együttesekre.

A tapasztalat az, hogy az önkormányzatok a közszolgáltatási szerződéssel rendelkező együtteseket anyagilag nem tudják támogatni, csak fellépési lehetőségeket biztosítanak a számukra. Azonban, hogy ezeket önerőből meg tudják valósítani – a szerződésben vállalt kötelezettség is előírja – többlet terheket jelentenek a társulatoknak.

Mindezek mellett fontos kiemelni az önkormányzatokkal való pozitív együttműködést is, pl. fellépések a város, település fontos eseményein és lehetőség adódik a táncművészetet vidékre is eljuttatni, kiemelten a gyermekelőadásokat.

Az Előadó-művészeti törvény előírásai szerint, a kiemelt minősítésű együtteseknél alkalmazott táncművészek min. 60 %-ának szakirányú felsőfokú diplomával kell rendelkezniük a kiemelt státuszba kerüléshez, vagy az abban maradáshoz. Ezért, vagy megfelelő egyetemi végzettségű táncművészeket kell felvenni, vagy a már évek óta alkalmazott táncosokat kell a diploma megszerzésére ösztönözni. A probléma azonos a nemzeti minősítésű társulatokkal.

Megoldás lehet, a szakirányú középfokú végzettséggel és művészeti díjakkal rendelkező táncművészekre vonatkozó felmentés bevezetése.

A kiemelt kategória létrehozása azonban csak részben hozta el a várva várt eredményt. Törvényi módosítás szükséges a jövőben, mert a kategóriába bekerült együttesek számának bővülésével nem változott a költségvetési keret. Egyre több együttes között osztódik az évekkel ezelőtt meghatározott összeg.

(Ha évente emelkedik a kiemelt együttesek száma, a költségkeretnek is évente kellene növekednie.)

Ha nem emelkedik a kiemelt státuszú költségkeret, a meglévő együttesek mellett nem tudnak új társulatok bekerülni a rendszerbe – így nem biztosítja a törvény célját, a pályázati kategóriából, a kiemelt kategóriába történő előrelépés lehetőségét.

A törvényi előírások teljesíthetősége miatt elengedhetetlen, hogy a kiemelt társulatok a vidéki befogadó színházakban is kapjanak több előadás lehetőséget, mert a kategória kritériumrendszere kötelező előadásszámot (évi 40 előadás) ír elő, ami e nélkül a pozitív diszkrimináció nélkül nagyon nehezen teljesíthető.

2.5. SZÍNHÁZAK TÁNCTAGOZATAKÉNT, TÁNCKARAKÉNT MŰKÖDŐ EGYÜTTESEK

Az elmúlt évtizedek erősen főváros központú gondolkodása az előadó- művészetekre is rányomta a bélyegét, sajnos jobbra negatív előjellel. A vidék- (és ország-) fejlesztés lényeges területe a kultúra és az oktatás. Ma Magyarország lakosságának jelentős részéhez csak akkor jutnak el a színházi előadások, előadó- művészetek, ha „házhoz viszik” azokat számukra, hiszen a médiában való megjelenésük igen csekély.

Ennél a pontnál szorul rá az előadó- művészeti szféra a leginkább a kulturális programokat szervezők és a velük együttműködő lelkes pedagógusok rendkívül fontos munkájára. A vidéki társulatok pedig kiemelt szerepet játszanak a kultúrára, hagyományaink, saját és egyetemes kultúránk megismerésére, nyitott, európai gondolkodásra nevelés terén.

A közelmúltban örvendetes **módon több színházi tánctagozat is létrejött, önálló produkcióik révén jelentősen növelve a táncművészet minőségi vidéki jelenlétét** és emelve az – a szerencsés helyzetben lévő – érintett színházak előadásainak színvonalát, ezzel új önálló műfajjal gazdagítva a választékot.

A tánctagozatok eddig is aktívan vettek részt különféle oktatási programokban, amelyek a tánc nyelvének megismertetése mellett színházszeretetre is nevelnek, emellett rávilágítanak arra, hogy a mozgáskultúra az egészséges életmód elengedhetetlen részét képezi.

A **színházi tánctagozatok, tánckarok** művészei immár jelentős csoportot képviselnek a táncszakmán belül. Színházaik keretén belül – kiemelt és nemzeti kategóriában – azonos problémákkal küzdenek az alábbi társulatok:

- **Dunaújvárosi Bartók Táncszínház**
- **Budapesti Operettszínház Balett Együttese**
- **GG Tánc Eger**
- **Kecskemét City Balett**
- **Madách Színház Táncegyüttese**
- **Miskolci Balett**
- **Pécsi Nemzeti Színház tánckara**
- **Sopron Balett**
- **Szegedi Nemzeti Színház tánckara**

A színházi tánctagozatoknak, tánckaroknak alapvető érdekük, hogy közös céljaik elérése, problémáik megoldása érdekében minél erősebb egységes képviselettel rendelkezzenek. Az e szegmensben alkalmazott állandó dolgozók létszám közel 150 fő, akiknek jelentős százaléka szakirányú főiskolai, illetve egyetemi végzettséggel rendelkezik.

A színházi tánctagozat alapvetően abban különbözik a tánckartól, hogy elsősorban önálló produkciókat hoz létre, illetve utaztat bel-és külföldön, és művészei emellett a színház bizonyos zenés és prózai előadásaiban is részt vesznek. A tánckar ezzel szemben elsősorban a színházi előadásokat szolgálja ki, emelve azok minőségét. Az önálló táncprodukciók és az egyéb színházi feladatok aránya éva- donként és társulatonként eltérő.

A vendéjátékok remek megjelenési lehetőséget jelentenek a vidéki színházak és fenntartóik számára. A tánctagozatok vendéjátékainak finanszírozása külső és pályázati forrás bevonásával oldható meg. Miután a táncművészetben nincsenek nyelvi korlátok, élénk az együttműködés a határon túli magyar és más nyelvű színházakkal is.

A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény felhatalmazása alapján létrejött jogi szabályozás azonban az európai normákkal összeegyeztethetetlen és teljességgel érthetetlen módon alkalmazott negatív diszkriminációt többek között a színházi tánctagozatok és egyes színházi tánckarok művészeivel szemben, megfosztva őket a nyugdíjkorhatár előtti életjáradék lehetőségétől.

A színházi tánctagozatok, tánckarok művészei számára különösen elfogadhatatlan, hogy egy azonos vagy magasabb végzettségű hivatásos táncművészt azonos vagy hosszabb szolgálati idő és – a tánctagozati/tánckari létből fakadó rendkívül magas éves szolgálatszám okozta – fokozott testi és szellemi igénybevétel mellett kevesebb jogosultság illesse meg, mint az ugyancsak táncművészi munkakörben, csak éppen másik intézménynél foglalkoztatott kollégáját. Szükséges leszögezni: az, hogy ki melyik hivatásos társulatnak a tagja, nem feltétlenül jelent minőségi kategóriát.

A tánctagozatok, tánckarok művészei a színházak alkalmazásában állnak. A bérezésükre alkalmazott „illetménytábla” idejétmúlt, és teljesen alkalmatlan a táncművészek javadalmazására. A táncművészek esetében a hosszú tanulási folyamatot (5-10 év) ugyanis rövid szakmai pályafutás (15-25 év) követi, amely alatt a táncművészek intenzív fizikai és szellemi igénybevételnek vannak kitéve.

A fentiekre tekintettel, **a színházi tánctagozatok, tánckarok táncművészeinek alkalmazásához új jogszabályok szükségesek, amely biztosítaná a reális életvitelhez szükséges megemelt alapbéren felüli, előadásonként járó juttatás (előadáspénz) legalacsonyabb összegét is.** Motivációs tényező, ha ezen előadáspénz összegét az intézményvezető, a rendező/koreográfus és a tánctagozat vezetője az egyéni művészi teljesítménytől függően differenciálja.

A speciális színházi munkarenddel bármilyen továbbtanulás vagy átképzés csak nehezen vagy egyáltalán nem egyeztethető össze, de a táncosok jelenlegi közalkalmazotti vagy egyéb bérezése anyagilag sem tesz ilyet lehetővé. A megoldás az átképzési program mielőbbi bevezetésében rejlik.

2.6. PÁLYÁZATI KATEGÓRIÁBAN MŰKÖDŐ EGYÜTTESEK

A pályázati kategóriában működő társulatok rendszeresen megmérettetik magukat azáltal, hogy pályáznak a működésükre (12 hónap) és pályáznak projektjeikre (12-16 hónap).

A társulatok működését biztosító költségvetés két részből tevődik össze: pályázaton nyert források és a művészeti aktivitásokból származó bevételek (pl. előadások, népszerűsítő-, beavató-, nevelő programok, fesztiválok, képzések, workshopok, táborok szervezése stb.).

Előadásait befogadó színházakban* tartják, és a kedvezményt a színház érvényesíti (Nemzeti Táncszínház, Művészetek Palotája, Átrium Film- Színház, Bethlen Téri Színház, MU Színház, Trafó Kortárs Művészetek Háza és vidéki helyszínek), mivel a pályázati működésű tánc társulatok 99%-ban nem rendelkeznek saját játszóhellyel.

(A *befogadó színházaknak alapvetően három kategóriája van: az első az alapszint, ahol a fiatalok pályakezdésének, pályára lépésének lehetőségét teremti meg, ahol a kísérletezések folyamatosan teret kapnak. A befogadó helyek második szintje, ahol a minőséget képviselő alkotók, kiemelkedve az alapkategóriából, már saját stílussal rendelkezve szélesebb közönséghez képesek szólni. Végezetül a nagy befogadású intézmények, ahol a legkiválóbbak képesek rendszeresen bemutatkozni.)

A pályázati kategóriában működő együttesek nem csak állandó játszó, de jelentős része próbahellyel és irodával sem rendelkezik. Az alkotói munka produkciós házakban az alkotást segítő helyszíneken ún. táncműtermekben* (Jurányi Produkciós Ház, SÍN Kulturális Központ, Műhely Alapítvány próbatermei, GOLI Tánchely, MOHA) zajlik. A társulatok munkáját nagymértékben segítő inkubátor és produkciós házak, műhelyek - amelyek amellyel, hogy próbahelyként funkcionálnak termékeny alkotói közeget is biztosítanak és a nemzetközi beágyazódást is segítik. Ezért a kortárs tánc együttesek számára ezek léte és infrastruktúrája kulcskérdés.

(* Táncműteremnek nevezzük a táncművek létrehozására, illetve táncművészet fejlesztését szolgáló kísérletek folytatására alkalmas helyszíneket. A táncműtermek próbaterem mellett más infrastrukturális szolgáltatásokat is nyújtanak (pl. fény, hang, videó, díszlet, kellék, menedzsment, pályázati tanácsadás stb.)

Egyes helyszíneken nem a legmegfelelőbb feltételekkel, meglehetősen elhasznált felszereléssel találkozhatunk (pl. elavult világítás és hangtechnika, táncpadló-, táncszőnyeg rossz minősége, korszerűtlen fűtés, hűtés hiánya stb.), a technikai körülmények nem minden esetben megfelelőek, mivel évek óta nincs fejlesztés, beruházás.

Az együttesek törekednek arra, hogy állandó társulattal működjenek, ám a pályázati keretek és elbírálási szempontjai, változásai, időtartama, a finanszírozás ütemezése, kiszámíthatatlansága sok nehézséget okoz a kezdetektől fogva a mai napig, ami a táncművészek jövőképét is meghatározza. A társulatokkal dolgozó táncművészek folyamatos

egzisztenciális problémákkal küzdenek, tervezhetetlen az életük, a folyamatos bizonytalanság nem nyújt számukra hosszú távú perspektívát, ennek köszönhetően nagy a fluktuáció, akár a pálya elhagyás is. Ez nagyban megnehezíti a társulati működést, a repertoár megtartását, de még az új produkciók létrehozását is.

Mivel a területünkön működő táncművészek az adott keretek miatt alul fizetve, és legtöbbször csak időszakosan vannak foglalkoztatva, folyamatos egészség- és nyugdíjbiztosítás sokuknál nem megoldott.

Az egy évre szóló működési pályázati rendszer sajátossága, hogy a pályázóktól előfinanszírozást vár el. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a 12 hónapos (március-február) időszak működési költségeire fordítandó pályázati forrás eredményei májusra derülnek ki, első részlete júliusban került kifizetésre, a második részlete pedig szeptemberben. Ez a társulatok működésében komoly nehézséget okoz, mivel a pályázatok kiírása, benyújtása, elbírálása és a tényleges kifizetés közt eltelt idő lehetetlenné teszi a tényleges hosszú távú tervezést.

A több évadot átölelő működés, és a 12 hónapos működési támogatás rendszere (amely ténylegesen csak 9 hónapot biztosít) hátrányossá teszi egy együttes nemzetközi versenyképességét. A hazai piacon is legalább egy évre előre (külföldön ez lehet akár 3 év) szerződni kell (alkotókkal, táncműtermekkel, befogadó színházakkal, forgalmazókkal), de a jelenlegi – éves költségvetési ciklusokba kényszerített – finanszírozási rendszer képtelen megoldani ezt az ellentmondást.

A pályázatok elbírálása kapcsán évről évre felvetődik az értékelési szempontrendszer átláthatóságának kérdése, valamint az, hogy a kuratórium tagjainak milyen mértékű rálátása van a területen működő szereplők tevékenységére akkor, amikor megszabják a pályázatok támogatási arányait.

A pályázati rendszernek a kurátorok döntésein keresztül két látszólag ellentétes szempontot - stabilitás és mobilitás - kell biztosítania.

- Az adott kategóriában működő együttes stabil feltételei legyenek biztosítva
- A rendszer legyen mobil: az éppen legrátermettebb művészek illetve művészközösségek jussanak az alkotás feltételeihez, a még vagy már gyengébb vagy más típusú teljesítményt nyújtók helyére a rátermettebbek kerülhessenek. Jelenleg nincs lehetősége egy kurátornak, hogy egész évben időt szánjon arra, hogy a folyamatokra is rálásson és követni tudja a változásokat, majd azokat egységében tudja értékelni.

Mindezeket figyelembe véve, fontos lenne:

- Az adott 12 hónapos működési pályázat előző évi kiírása, így a támogatás is hamarabb kerülne folyósításra.
- Egy **3-5 éves működési támogatási rendszer létrehozása**, egy meghatározott mennyiségű és keretű együttes státusz pályázhatóságának megteremtése.
- Pályázati forrás(ok) megteremtése az infrastrukturális háttér technikai fejlesztéseinek számára.
- **A költségvetési forrásokra épülő pályázatok harmonizálása, ésszerűsítése, egységes elszámolási rend kidolgozása** (EMMI, NKA, NEA, MMA).

2.7. HATÁRON TÚLI TÁNCEGYÜTTESEK

Románia területén, Erdélyben hét magyar hivatásos táncegyüttes, míg Felvidéken Szlovákiában egy működik:

- **Bekecs Néptáncgyüttes – Nyárádszereda**
- **Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes – Csíkszereda**
- **Háromszék Táncgyüttes – Sepsiszentgyörgy**
- **Ifjú Szívek Táncszínház – Pozsony**
- **Kolozsvári Magyar Opera Balettegyüttese - Kolozsvár**
- **Maros Művészegyüttes – Marosvásárhely**
- **Nagyvárad Táncgyüttes – Nagyvárad**
- **Udvarhely Néptáncműhely – Székelyudvarhely**

A Magyar Táncművészek Szövetsége 2012 januárjában vette fel tagjai közé a határon túli hivatásos magyar táncegyütteseket: Szlovákiából az Ifjú Szívek Táncszínházat (Pozsony), Erdélyből a Maros Művészegyüttest (Marosvásárhely), a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttest (Csíkszereda), a Háromszék Táncgyüttest (Sepsiszentgyörgy), a Nagyvárad Táncgyüttest (Nagyvárad) és az Udvarhely Néptáncműhelyt (Székelyudvarhely).

A Magyar Táncművészek Szövetsége célja volt, hogy erősítse az anyaországi és a határon túli magyar táncegyüttesek összetartozását, segítséget nyújtson a táncgyüttesek képzésében, bemutatkozási lehetőséget teremtve bekapcsolja őket a hazai és a nemzetközi táncfesztiválokba, előadó helyszínekbe és szakmai, érdekvédelmi támogatást nyújtson számukra.

A táncgyüttesek ma már aktív közreműködői, a hazai táncéletnek is, előadásai rendszeresen láthatóak Budapesten és az egész ország területén. Együttműködések kezdődtek a táncgyüttesek között, a hazai vezető táncgyüttesek koreográfusai alkotnak a határon túli együtteseknél, közös fesztiválok szerveződnek.

1, Oktatás:

Mindegyik társulatnak van létjogosultsága, közönsége, fellépési lehetősége. Az együttesek intézményeiben, zömében főállással rendelkező táncosok azon kívül, hogy táncolnak, többnyire hivatástudattal, lelkesedéssel oktatnak, koreografálnak, műsorokat rendeznek együttesükben és szabadidejükben azon kívül, az amatőr néptánc mozzgalomban.

Miközben munkahelyük általában elég feszes tempót diktál az anyagismeret, koreográfia és színpadi lét tekintetében, ugyanakkor „hályogkovácsok” is, hiszen autodidakta módon fejlődő, diploma vagy szakképesítés nélkül művelik/művelték a szakmát, ami hátrányt jelentett és jelent számukra a szakmai lehetőségek, karrier tekintetében.

Az ilyen helyzetbe szorult táncművészek javadalmazása is gyengébb a diplomásokénál, ugyanakkor a szakmai perspektíva nélküli állapot megszűnik vonzó

nak lenni. Emiatt elindult egy, a szakmát nagymértékben gyengítő szelekció - a tehetségesebbek, rátermettebbek, még ha vonzódnak is a táncos életpályához, más, diplomát adó, fejlődést biztosító vagy jobban fizetett, szakmát keresnek. Igaz ez még jó néhány kiemelkedő táncosra, oktatóra, akik tehetségüket az amatőr néptánc mozgalomban fejtik ki, és igaz ez azokra a fiatal néptáncosokra, akik az iskola mellett egy-egy táncsoport tagjaként kiemelkedő tehetséggel, érettségi vizsgájuk után, bármennyire is rátermettek a pályára, ez irányú képzés hiányában diplomát adó szakmát választanak és továbbra is az amatőrök között maradnak.

Nem volt a szülőföldön megszerezhető akkreditált szakképzés, közép és felsőfokú, honosítható diplomaszerezési lehetőség a Magyarország határain túl élő magyarságnak. A lecsatolt területeken a magyarok ezt az anyanyelvi képzést kapják meg a többségi nemzettől. Különösen igaz ez a néptáncra, mivel ez a kisebbségbe került magyarok sajátossága, de ugyanígy szükség volna magyar elméleti balett oktatásra is. Jelenleg a Kolozsvári Magyar Opera balettkara többségében román nemzetiségű táncosokból áll, mivel a magyar fiatalok számára anyanyelvükön elérhetetlen a szükséges szakképzés. Csak a magyarországi szakmai és gazdasági akarat tud ezen a területen segíteni, megoldást hozni.

Hosszas államközi és szakmapolitikai egyeztetést követően, a Magyar Táncművészeti Egyetem Nyíregyházán és Marosvásárhelyen indította el, a határon túli együttesek számára a hivatásos néptáncos képzést, amelyen nagyon sok táncos szerez 2022-ben diplomát. Óriási lépés ez a határon túli táncművészet területén, mivel Romániában nincs hivatásos néptáncos képzés.

Azóta már a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem csíkszeredai karán is elindult a népművészeti kar – magyar népzene és magyar néptánc szakiránnyal, két önálló szakiránnyal - akkreditált egyetemi diploma megszerzésére. Nagyon fontos, hogy a képzés helyben van, és a megszerzett tudás is ott marad Erdélyben.

2, Archívumok – szakmai házak

Hatalmas feldolgozott és feldolgozatlan magyar néptánc archív anyag létezik különböző archívumokban, helyenként jól hozzáférhetően, helyenként majdhogyanem elfeledetten. Ezek az archívumok szűkös anyagi és személyi lehetőségeik okán, nem tudták betölteni hivatásukat az oktatásban, a közművelődésben, hagyományőrzésben és a színpadi néptáncművészetben sem.

Előrelépést jelent ebben a kérdésben, az Erdélyi Hagyományok Háza hálózat létrehozása, és elindítása, amely megfelelő szakmai irányítással, szakemberekkel segíti a Kárpát-medencei archiváló, digitalizáló, folklórgyűjtő munkát.

2.8. ALKALMAZÁSI FELTÉTELEK, BÉREK

A 122/2011 (VII.15.) rendelet szakképesítéshez (felsőfokú szakirányú végzettség és vagy OKJ szerinti szakképesítés) köti a magántáncosként, táncos szólistaként, ill. tánckari tagként történő alkalmazást előadó-művészeti szervezeteknél. A szakközépiskolai végzettséggel rendelkező táncművészek számára, a főiskolai végzettség megszerzésének finanszírozása sok esetben az egyén anyagi hátterének függvénye.

Korábban a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény előírta a hatálya alá tartozó munkavállalók minősítési és illetményrendszerét. Területünkön azonban megszűnt a közalkalmazotti státusz, már a Munka Törvénykönyve az irányadó. Ezen felül **az előadó-művészeti törvény** rendelkezik a speciális részletszabályokról, de **egyik sem számolt a táncos életpálya speciális kihívásaival.**

A munkavállalók minősítése, előmenetele, a munkabér mértékének felülvizsgálata egyedül a munkáltató szándékán és megítélésén alapul. Kizárólag a Munka Törvénykönyve szerinti bérminimum az irányadó.

Baleset, sérülés esetén a táncosokat illetően is az általános szabályzás az irányadó a csökkent munkaképesség, ill. munkaképtelenség megállapításánál.

A „művésznyugdíj” megszüntetésével hatályba lépett balettművészeti, majd táncművészeti életjáradékra vonatkozó rendelet rendkívül diszkriminatív, hátrányosan különbözteti meg a színházak tánctagozatainál dolgozó, ott nem kevésbé jelentős művészi életművet létrehozó táncosokat, ill. a független – méltán neves és elismert - táncművészeti szervezetek munkavállalóit. Ezen felül nem veszi figyelembe a szervezeteken kívüli, de állami kitüntetéssel bíró táncművészek életművét és szolgálati idejét sem.

A táncos szakmában a végleges következményekkel járó baleset okozhatja az ilyen munkakörben történő továbbfoglalkoztatás ellehetetlenülését, és ez megoldatlan helyzetet teremthet olyan esetben, ahol az általános szabályzás szerint – hétköznapi értelemben – az adott személy teljesen munkaképesnek minősül, táncosként azonban pályáját nem folytathatja tovább.

A hatályos szabályzás rendkívül hátrányosan érinti a szakma képviselőinek nagy részét, és minőségbeli megkülönböztetést sugalmaz a táncművészeti-életjáradékban részesülő táncegyüttesek táncművészeivel szemben, az összes többi vonatkozásában. Ez mind az európai normákkal, mind az alkotmányos jogegyenlőség elvével szembehelyezkedik.

A jogegyenlőség megteremtése, a negatív diszkrimináció megszüntetése elengedhetetlen, ill. fel kell oldani azt az ellentmondást, amivel az állam egyik oldalról pl. kitüntetéssel jutalmazza, másik oldalról jogosultság nélkül hagyja a táncos szakma azon képviselőit, akik nem tartoznak a balettművészeti-életjáradékra jogosultak körébe.

2.9. PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK, RENDSZEREK

A táncművészettel kapcsolatos pályázatok esetében, összességében sok a lehetőség, de éppen emiatt, az elnyerhető összeg egy pályázatra levetítve, arányaiban mégis kevés. **A pályázati kiírásokat jobban kellene koordinálni, hogy ne kelljen ugyanabban a témában a lehető legtöbb helyre pályázni, és így apránként összeszedni a pénzt egy produkcióra.**

Az egyébként sem túl magas **forrás jelenleg elaprózódik a többféle kuratórium** között, és ezt a követően az általuk kiírt – legtöbb esetben – azonos pályázati téma között. Érthető, hogy inkább adnak keveset egy pályázónak, minthogy ne adjanak semmit – de ez azt eredményezi, hogy mindenki folyamatosan pályázik.

Nagyon pozitív előrelépés, hogy több év után újból önálló kollégiuma van a táncművészetnek, a Nemzeti Kulturális Alapnál.

Pályázati lehetőségek művészeti együtteseknek és iskolák, képző intézményekre vonatkozóan:

- NKA – új produkciók létrehozása, felújítás, forgalmazás, fesztiválok, kiadványok, külföldi művészek meghívása, stb.
- EMMI – működés, új produkciók létrehozása, felújítás, forgalmazás, fesztiválok, (határon túli együttesek számára is)
- MMA – működés, projektek, produkciók, fesztiválok, stb.
- Tehetségpont - az akkreditált tehetségpont státuszát elnyerő intézmény, egyesület, együttes pályázhat.
- Nemzeti Együttműködési Alap NEA - civil szervezetek működése és szakmai pályázatok
- Nemzeti Tehetségprogram MOL – kiemelkedő tehetség, személyes pályázat, eszköz, felkészítés
- Visegrádi Négyek – fesztivál projektek
- Önkormányzati/városi pályázatok az adott város rendszere alapján
- Kreatív Európa Program – nevelés, közösségfejlesztés
- Ösztöndíj-támogatás – felsőfokú oktatásban működő és egyéni lehetőségek
- Fülöp Viktor Táncművészeti Ösztöndíj

Nagyon fontos lenne, hogy a különböző pályázati alapok, pályázati kiírásaikat koordinálják, egyeztessék egymás között, így megszűnhetnének az átfedések és átláthatóbbá, tisztábbá válhatna a rendszer.

Minden pályázati kiírásra, óriási mennyiségű pályázat kerül beadásra. Szabályozni kellene, hogy egy pályázó hány pályázatot adhat be, s ugyanazokat a pályázatokat, hány helyre adhatja be egyszerre – ez nincs minden kiírásban meghatározva.

Figyelmen kívül hagyva a keretösszegeket és a realitást, többen önmérséklet nélkül pályáznak egy kiírás minden pontjára, sőt, az ún. „megélhetési pályázók” más cég/név alatt ugyanarra a célra. Ezáltal óriási mennyiségű pályázat érkezik be, a kurátorokat lehetetlen helyzetbe hozva, hiszen a keret adott. A kurátorok felelőssége a megélhetési pályázók kiszűrése.

Javaslatunk, hogy a pályázati kiírások legyenek összehangolva és tartalmazzanak kategóriákat, (nemzeti, kiemelt, stb.) hogy ne ugyanabból a keretből kapjon támogatást a nemzeti, a kiemelt és a független társulat – hiszen mások az elvárások, a kötelezettségek, a megvalósítás módja, a produkciók méretei, stb., és ennek megfelelően, nagyságrendi eltérések kell, hogy legyenek a megítélt pályázati támogatásokban. Ez megkönnyítené a kurátorok döntését is, és nem teremtene állandó feszültséget a döntési listák megjelenésekor a szakmában.

A TAO megszűnésével bevezetett többlettámogatási rendszer kapcsán fontos lenne, hogy a döntések transzparensen, átláthatóan történjenek, és a döntéshozók vegyék igénybe, kérjék ki egy szakmai kuratórium véleményét, javaslatait a végleges döntés előtt, valamint a Táncművészeti Bizottság javaslata alapján, kerüljön előre meghatározásra a keretösszeg, megkönnyítve a pályázók és döntéshozók helyzetét.

Sajnos, a szakmai közvélemény nem egységesen ítéli meg a táncművészet pályázatait megítélő kuratóriumi tagok válogatásának módszerét.

A kuratóriumi tagságra alkalmas szakemberek kevés száma miatt, nem kifogásolható az aktív művészember tagsági lehetősége. Nem zárható ki az aktív táncművész, alkotó, együttes vezető a feltételezett kuratóriumi tagságból. A gyakorlat azt mutatja, hogy minden kuratóriumban van érintett személy (aktív alkotóként), de ebből soha nem adódik sem szakmai, sem emberi probléma, hiszen az érintett kurátor, a személyét érintő pályázat véleményezésekor és pontozásakor nem lehet jelen, érintettségét előzetesen jelezni köteles.

2.10. SZAKMAI ELISMERÉSEK, DÍJAK

A magyarországi táncművészet területén tevékenykedő művészeknek adományozható elismerések három csoportba tagolhatóak.

1. Állami díjak

Azok a művészeti díjak tartoznak ebbe a csoportban, melyeket Magyarország kormánya, vagy a kultúráért felelős minisztériuma adományoz azoknak a művészeknek, akik kiemelkedő művészeti értéket hoztak létre a kultúra területén. A díjazottak személyére bizottságok tesznek javaslatot egyéni teljesítmények alapján. A díjakkal jelentős pénzjutalom jár. (Az összesítés lezárásának dátuma: 2022. március 31.)

- Kossuth díj
1990-óta 23-an kaptak a táncművészet területéről. 12 fő balettművész, 9 fő a néptánc, 3 fő a kortárs táncművészet területéről
- Nemzet Művésze díj
2014-ben adták ki először, 3 fő táncművész kapta meg az elismerést
- Magyarország Kiváló Művésze díj
1990-óta 14-en kaptak a táncművészet területéről: 10 fő balettművész, 4 fő néptáncművész
- Magyarország Érdemes Művésze díj
1990-óta 36-en kaptak a táncművészet területéről, 18 fő balettművész, 13 fő néptáncművész és a néptáncgyűttestekhez tartozó zenész, és 7 fő kortárs táncművész
- Harangozó Gyula díj
A táncművészet bármely ágában folytatott alkotói, előadói, tudományos és pedagógiai tevékenység elismerésére adományozható. 1992-ben alapították, eddig 153 táncművész részesült ebben a díjban.
- Hevesi Sándor díj
1998-ban alapították a Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központjának kezdeményezésére. A táncművészet területéről eddig 7-en kapták meg az elismerést.
- Operaház Mesterművésze díj
Kimagasló Operaházi művészeti tevékenység és a magyar operakultúra szolgálatának elismerésére díj adományozandó. 7 fő balettművész rendelkezik jelenleg ezzel az elismeréssel.

- **Bánffy Miklós díj**
A kultúra és a közművelődés érdekében hosszabb időn át, kiemelkedő munkát végző minisztériumi, intézményi és egyéb (gazdasági, üzemeltetői stb.) dolgozók részére adományozható kitüntetés. 2000-ben alapított díjat 16-an kapták a táncművészet területéről.

2. Szakmai díjak

A Magyar Táncművészek Szövetsége által alapított szakmai díjak:

- Az évad legjobb végzős növendéke díj
- Az évad legjobb pályakezdő táncművésze díj
- Az évad legjobb férfi táncművésze díj
- Az évad legjobb női táncművésze díj
- Az évad legjobb alkotója díj
- A Táncoktatásért díj
- A Táncstudományért díj
- A Táncművészetért díj
- Életműdíj
- Posztumusz Életműdíj

A díjakat a Magyar Táncművészek Szövetségének elnöksége ítéli oda, a tagság jelöléseinek alapján. A díjakhoz az Emberi Erőforrás Minisztériuma biztosít évente támogatást. A díjak a Nemzeti Táncszínházzal közös szervezésű tánc világnapi gálán kerülnek átadásra, minden évben április 29-én.

3. További szakmai és civil díjak

A felsorolt díjak nem mindegyike jár anyagi elismeréssel, valamint nem minden évben díjaznak táncművészt.

- Eck Imre díj
- Gundel díj
- Jeszenszky Endre-díj
- Imre Zoltán díj
- Junior Prima díj
- Lábán Rudolf-díj
- Magyar Örökség díj
- Prima Primissima díj
- Seregi László díj

Az utóbbi években a legnagyobb problémát a Harangozó Gyula díj drasztikus, 7 db-ról kettőre történt lecsökkentése okozta a szakmának. (Kivételes év volt 2018, amikor egyszeri alkalommal 6 db díj került átadásra, majd 2019-től 3 db díj került kiadásra.)

Elengedhetetlen lenne a Harangozó Gyula díj újból minimum 7 db-ra történő emelése, a jelenleg hivatalos 3 db-ról. Hivatkozva a magyar táncművészet területén működő, egymástól karakteresen elkülöníthető különböző műfajokra: klasszikus balett, néptánc, kortárstánc, valamint táncpedagógia vagy tánctudomány

Alacsony a Kossuth-díjas, Kiváló Művész és Érdemes Művész díjas táncművészek száma. (Volt, hogy évekig nem jutalmazták a táncművészeket. Pl. 2009-2014 között nem kapott a területről senki sem Érdemes Művész díjat.)

Ugyanígy aránytalanság mutatkozik a táncműfajok díjazása között. A táncpedagógusok, a tánctudomány díjazása megoldatlan, leginkább a lecsökkentett Harangozó Gyula díj tekintetében.

2.11. ELŐADÓI ÉS KOREOGRÁFUSI JOGDÍJAK

A Genfi Szerzői Jogi Egyezmény értelmében a koreográfiai alkotás, mint önálló, szuverén szellemi termék, szerzői jogdíjköteles. Ezt a törvényt Magyarországon a koreográfusok megbízói gyakran nem veszik figyelembe.

Rendezetlenek a viszonyok ebben a kérdésben. Vannak megbízók, akik egy összeget fizetnek, s vannak, akik a bevétel bizonyos százalékát adják, s vannak megbízók, akik úgy gondolják, hogy a szerzői jogdíj az együttesvezető – koreográfus havi fizetésével van kiegyenlítve.

Az sincs meghatározva, hogy milyen jellegű koreográfiával, milyen jogdíjra tarthatnak számot. Pl.: egy táncbetét, egy alkalmazott koreográfia, vagy egy önálló táncmű.

Az adathordozókon való megjelenés a táncművészek, koreográfusok esetében korábban fel sem merült, így a különböző jogdíjak kérdése sem. A koreográfiai alkotások rögzítése szempontjából sem a koreográfusok, sem az előadók nem részesültek abból a jogdíjból, ami a különböző előadások rögzítésére alkalmas eszközök árába be van építve, és amit ma Magyarországon a zeneszerzőktől az énekeseken át, a grafikusokig mindenki kap – a táncosokat és koreográfusokat kivéve. A jelenlegi helyzet a táncművészet számára diszkriminatív.

Mindezekkel összefüggésben már többször tettünk lépéseket – hogy a táncművészek és koreográfusok is belekerüljenek ebbe a körbe – de ez a kísérlet a mai napig sikertelen volt.

Ma már olyan fejlettek azok az eszközök, melyekkel rögzíteni lehet az előadásokat – mobiltelefonoktól kezdve a mini kamerákig -, hogy észrevétlen a rögzítés, és amely a következő másodpercben már az interneten lehet. Így senki nem fizet jogdíjat, mely teljesen törvénytelen. Így a szellemi tulajdon védelme sincs biztosítva.

Javasoljuk, hogy a színházi szakmával együttműködve, kerüljön kidolgozásra egy kategorizált díjrendszer, amely szabályozza, hogy mennyi és milyen mértékű jogdíj jár egy koreográfiáért: időtartam, műfaj (alkalmazott koreográfia-, táncbetét, vagy önálló alkotás), előadásszám, stb. szerint, amely kötelezi a megbízókat a szerzői jogdíj kifizetésére.

Törvénymódosítás lenne szükséges az adathordozókból befolyó összegek elosztásáról, a táncművészet (táncművészek, koreográfusok) előadói és szerzői jogainak érvényesítése érdekében.

2.12. TÁNCOS EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZER

A sporttal összefüggésben az orvosi gyakorlat kialakította a sportorvosi hálózatot, mely hazánkban is jól működik. A tánccal kapcsolatos egészségügyi orvosi problémákat világszerte a sportorvosok táncrea specializált tagjai végzik.

A tánc-medicina a sportorvoslástól abban tér el, hogy a sportorvoslás célja a sportolóból a saját szintjén a versenyek idején a legnagyobb teljesítmény elérése, míg a táncosokat segítő orvosi tevékenység egy hivatalosan is 15-20 évre szóló hivatásos művészi tevékenység segítése. Ez a tény a sportorvoslástól eltérő szemléletet igényel a kiválasztás, a megelőzés és a gyógyítás területén egyaránt.

Jelenleg, szervezett tánc medicinális ellátás Magyarországon nincs. Nagyobb együttesek mellett egy-egy orvos működik, aki részben tisztában van a tánc adta testi követelményekkel, de inkább csak a sérülések ellátását végzi. Szervezetten csak a Magyar Állami Operaházban van ortopédiai-traumatológiai konziliáriusi jelenlét az előadásokon.

Budapesten, a Semmelweis Egyetem Ortopédiai klinikája és részben az Országos Sportegészségügyi Központ munkatársai végeznek tánc medicinális tevékenységet.

Az egészségügyre tartozó problémakör részben az oktatás kereteit érinti, részint a valóságos orvosi ellátást.

Az orvosi ellátás kettős feladatot képvisel. A táncrea való alkalmasság megállapításának feladatát és a gyógyítási feladatokat. Mindkét működési területet fel kell építeni a táncművészet területén.

Az oktatás helyzete:

- Az alapfokú művészeti iskolák tánctagozatain elkülönítve nem végeznek tánccal kapcsolatos biológiai oktatást.
- A középfokú oktatás esetében van lehetőség egy, a tánccal kapcsolatos speciális alapozó anatómiai oktatásra.
- A felsőfokú oktatás (tánc tanár, táncos és próbavezető, táncművész képzés) első évében folyik „mozgásbiológia” oktatás a Magyar Táncművészeti Egyetemen. A nappali képzésen 56 óra, az esti képzésen 28 óra oktatási idővel, kollókviumi záróvizsgálattal rendszerezett oktatás folyik.

A betegség megelőzés és testi alkalmasság vizsgálatának helyzete:

- Az alap- és középfokú oktatáshoz a területi ortopédiai szakrendelés véleménye szükséges, mely bizonyítja, hogy a vizsgált személy mozgásszervi szempontból egészséges
- A felsőfokú művészképzés esetén, speciális mozgásszervi vizsgálat történik a Magyar Táncművészeti Egyetemre felvételiző növendékeknél és hallgatóknál, valamint általános orvosi vizsgálat az első éves növendékeknél és az első éves hallgatóknál.

Az Egyetem modellváltásával, a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Testnevelési Egyetem, és a Semmelweis Egyetem együttműködéseként, a közeljövőben elindul a hallgatók táncélettani támogatása, mely ortopéd-traumatológus orvosi, masszőri, gyógytornászi, dietetikai és pszichológiai szolgáltatást nyújt a Magyar Táncművészeti Egyetem növendékei és hallgatói, valamint a hivatásos táncgyűttesek, táncművészek számára – hasonlóan az élsportolók segítéséhez.

Elképzelésünk szerint, mivel az országban számos helyen folyik alap- és középfokú művészeti iskolákban táncoktatás. Ennek keretében, - akár az ott folyó biológiai tananyaghoz kötötten, akár attól elkülönítetten a tánccal összefüggő egészségügyi biológiai ismeretek oktatása is helyet kaphatna.

A felsőfokú oktatás keretében egy szemeszter terjedelemben, kollokviumi vizsgakötelezettséggel az egészségtan oktatása. Különös hangsúllyal a tánccra való alkalmasság kérdésére vonatkozóan kell a tananyagot összeállítani.

Jó irány lenne, ha az oktatási intézményekben az iskolaorvosi ellátás mellett, vagy akár annak keretében az ott dolgozó orvosok ortopédiai ismereteinek kiterjesztése a tánccal való összefüggések hangsúlyozásával.

A nagyobb táncgyűttesek esetében meg kell oldani, hogy állandó orvosi segítséget kaphassanak. Fontos, hogy a táncosokkal foglalkozó orvos, gyógytornász, masszőr ismerje az adott táncgyűttes karakterét (klasszikus, modern, kortárs, néptánc, társastánc, divattánc stb.), mert ez szoros összefüggésben van itt megjelenő betegségek, sérülések jellegével.

Kisebb együttesek és önálló táncművészek számára is ki kell alakítani az ellátás rendszerét, egy központi egészségügyi intézmény megbízásával.

2.13. ÁTKÉPZÉS - AZ AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS UTÁNI IDŐSZAKRA TÖRTÉNŐ FELKÉSZÜLÉS

A táncszakma és az ebből adódó munkalehetőségek nagy változásokon mentek át az utóbbi években. Egészen másképp festett a kulturális szféra és a táncosok számára elérhető munkalehetőségek, mint napjainkban. Amíg korábban a hosszú távú szerződés - beleértve az előrehozott művész- nyugdíj lehetőségét is – alapvető dolog volt, addig mostanában az a tendencia, hogy a táncosok az állami és önkormányzati fenntartású együttesek mellett, igen nagy számban kisebb, független csoportokban és projekteken dolgoznak, gyakran szabadúszóként.

A szakmai nyugdíj biztonsága manapság már csak inkább kivétel, mint szabály – összesen 8 kiemelt együttest érint. Először Balettművészeti életjáradék néven 4 együttes: Magyar Nemzeti Balett, Győri Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett táncművészeire vonatkozott csak a jogszabály. 2017. január 1-től, ez a kör kibővült a Magyar Állami Népi Együttes, a Duna Művészegyüttes, a Magyar Nemzeti Táncegyüttes és a Budapesti Operett Színház Balett Együttese jogosultságával, és Táncművészeti életjáradékká nevezték át.

A nyugdíjrendszert jelentősen megnyirbálták, és a nyugdíjas kor a kiemelt 8 együttesen kívüli táncosok számára ugyanarra a szintre lett emelve, mint a normál nyugdíj korhatár, annak a ténynek ellenére, hogy a táncos pálya ennél sokkal hamarabb véget ér.

A többféle működési forma, valamint a produkción és projekten alapuló munka, valamint az ezekben résztvevő sokféle művész miatt sokféle, és inkább rövidtávú szerződések használatosak, és az alkalmazotti státusz is állandóan változhat a táncosok életében. A hagyományos foglalkoztatási szerződések még mindig érvényben vannak a szektor területén, különösen a nagy létszámú fő kulturális intézményeknél. Ugyanakkor, egyre nagyobb számban vannak jelen kis és középvállalkozások vagy még kisebb szereplői a szakmának, akik leginkább az atipikus munkavállalói formát részesítik előnyben. Csakúgy, mint azok a táncosok, akiket nem hagyományos munkaszerződéssel foglalkoztatnak, hanem a polgári jog szabályai szerint. Ugyanez vonatkozik azokra, akikkel rövid távú szerződéseket kötnek munkavállalóként vagy szolgáltatóként. A helyzetet tovább bonyolítja a táncosok mobilitása, mikor is a táncosokat arra ambicionálják, hogy más típusú szerződést kössenek más-más munkára, vagy turné céljából vagy egy külföldi ügynökség megkeresésére. Ez azt vonja maga után, hogy a foglalkoztatási minta bizonytalan és toldott-foldott, anélkül, hogy biztosítaná a megfelelő társadalombiztosítást vagy a nyugdíjat. Az is nehezíti a helyzetet, ha a táncos sérülést szenved. A táncosok sérülékenysége a munkájuk természetéből adódó fizikai megterhelésből következik.

Az átképzési program megoldást kínálhat a táncos pályafutás rövid természetéből adódóan, és segít felmérni saját képességeiket és meghatározni a szakmai érdeklődésüket miután előadóművészi pályájuk véget ért. Megszerezhetik az új készségeket vagy végzettséget, amely szükséges egy új foglalkozás, egy új életpálya megkezdéséhez.

ELŐZMÉNYEK

A TÁNCMŰVÉSZET HELYZETE szociológiai felmérés, tanulmány (2003.)

A Magyar Táncművészek Szövetsége megbízásából dr. Haskó Katalin – az ELTE Szociológiai Tanszékének vezetője, és munkatársa Csókay Ákos, „A táncművészet helyzete” címmel készített egy tanulmányt, végzett kutatást, a táncművészet helyzetét átvilágító, szociológiai felmérés alapján. Megállapításai a táncosokkal, együttesek és befogadó helyek vezetőivel készített kérdőívekre, illetve több együttes vezetőjével, kiemelkedő művészekkel, valamint állami, minisztériumi tisztségviselőkkel készült interjúkra, a Magyar Táncművészek Szövetsége vezetői által adott tájékoztatókra, a Táncművészeti Kerekasztal dokumentumainak elemzésére épültek. Már ebben az anyagban felhívtuk a figyelmet az átképzés fontosságára.

Részlet a tanulmányból:

5. Javaslat a NKÖM, illetve az állami közigazgatási szervek számára

A táncművészeti nyugdíj

1. A nyugdíjjogosultság rendezésének lehetséges megoldásai:
  - a. minden táncos részesüljön szakmai nyugdíjban, ha igazolja a szakmában eltöltött szükséges éveket,
  - b. a nyugdíjkérdés megoldását segítheti, ha a kötelezően befizetendő nyugdíj-járulék egy része külön alapra kerül, amit a nyugdíj után kiegészítésként lehet felhasználni (ez a metódus érdekeltté tenné a táncművészeket abban, hogy a főállásukból származó jövedelmeik mellett véletlenül se titkolják el az egyéb munkáért kapott javadalmazásukat),
  - c. **közép-, illetve felsőfokú képzés támogatása az aktív, vagy a nyugdíjba vonulás utáni években (újbeli aktivizálási lehetőség!).**

Az elkészült tanulmányt, amely több javaslatot is tartalmazott a táncművészet finanszírozására, díjazására, foglalkoztatására, stb. vonatkozóan, eljuttattuk az akkor illetékes kulturális vezetéshez.

A NEMZETI TÁNCPROGRAM (2014-2015.)

A Magyar Táncművészek Szövetsége által korábban készített Nemzeti Táncprogram is kiemelten foglalkozott az átképzés lehetőségének megteremtésével, hogy az átképzési rendszer valamennyi táncművész számára kínáljon alternatívát a pályaváltáskor. A cél az, hogy aki teheti, a későbbiekben se passzív járadékosként, hanem aktív munkavállalóként, vagy vállalkozóként illeszkedjen vissza a társadalomba.

A Magyar Táncművészek Szövetsége, a Színházi Dolgozók Szakszervezete, a Nemzetközi Színészszövetség (FIA - International Federation of Actors) és a Hivatásos Táncosok Átképzésének Nemzetközi Szervezete (IOPTD) szervezésében, a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával, 2017. május 18-19-én, a Múcsarnokban rendezte meg „A tánc jövője – átképzési program létrehozása a táncművészetben” című nemzetközi konferenciát.

A konferencia résztvevőinek bemutatásra kerültek a már jól működő holland, angol, lengyel átképzési programok, betekintést kaphattak az osztrák, cseh, erdélyi táncművészek helyzetébe, megismerhették az eddigi hazai törekvéseket és történeteket, a pályájuk befejezése előtt álló táncművészek átképzésére vonatkozóan. A konferencia lehetőséget teremtett a szakma és a döntéshozók közötti érdemi párbeszédre is.

A tapasztalatokból kiindulva 2017 őszén, a Magyar Művészeti Akadémia által rendezett „A színház jövője” c. konferencián újabb fórumot szerveztünk, amelyen a tanácskozás résztvevői egyetértettek abban, hogy az átképzés finanszírozási ága három lábon álljon, amely az öngondoskodáson, a munkaadói felelősségen és az állami hozzájáruláson alapul.

A táncművészek helyzete

A kisgyermekkorban kezdődik, nagyon intenzív, egész napos elfoglaltságot jelentő táncművészképzés, és 19-20 éves korban végződik, amely maximálisan kitölti a tanulási időszakot.

A tánc, az élsporthoz hasonló állóképességet igényel, nehéz fizikai munka. Ugyanakkor, mint előadó-művészet, elmélyült szellemi tevékenység is. A „színházi” munkarend alapján, szintén egész napos elfoglaltság. Mindennapos tréning, próbák délelőtt, délután, este, előadások hétköznap, hétvégén, ünnepnapokon is. Az aktív pálya tehát „egész” embert kíván, fizikailag és lelkileg is rendkívül igénybe veszi a táncművészt, a terhelhetőség fokozatosan csökken, ezért **35-40 éves koron túl már csak kivételes esetekben végezhető megfelelő színvonalon. Nagyon kevesen érik el a pályán a 25 éves munkaviszonyt**, amely után a szakmai nyugdíj, legalább évtizedeken keresztül legalább a létalapot biztosította az aktív pályát befejező táncművészek számára.

A helyette bevezetett balettművészeti, majd táncművészeti életjáradék csak a kiemelt együttesek (Győri Balett, Magyar Nemzeti Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett, Magyar Állami Népi Együttes, Duna Művészegyüttes, Budapesti Operettszínház Táncegyüttese,) tagjainak jár, a többi magyar táncművésznek nem. **A szakma legnagyobb része nem jogosult a táncművészeti életjáradéokra.**

Amíg volt nyugdíj, az is messze a legalacsonyabb volt a korkedvezményes juttatások között. A Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2010-es adatai szerint, átlagosan:

előrehozott öregségi ellátás:	104 ezer
korkedvezményes ellátás:	117 ezer
bányásznyugdíj:	141 ezer
korengedményes:	143 ezer
szolgálati:	172 ezer
polgármesteri:	227 ezer
művésznyugdíjak:	90 ezer, ezen belül a táncművészeké a legalacsonyabb.

Korlátozták a nyugdíj melletti munkavégzés lehetőségét is, így az egyébként is alacsony ellátásban részesülők jövedelme akár 40-50%-al csökkent. A táncművészek többsége a Magyar Táncművészeti Egyetemen igyekszik második, - általában pedagógus - diplomát szerezni, de ez keveseknek jelent valós megoldást a jövőre nézve

A táncművészek aktív pályafutás utáni átképzésének hiánya

Nemzetközi felmérések bizonyítják, hogy azokban az országokban (pl. Hollandia, Nagy Britannia, Kanada, USA), ahol hosszú évek, évtizedek óta működnek a táncművészek átképzését támogató szervezetek, ott jelentősen fiatalabb, 35-38 éves korra tevődött át a pályamódosítás ideje.

A professzionális tanácsadást és pénzügyi támogatást nyújtó szervezetek működésének eredményeképpen, az átképzésben résztvevők aránya folyamatosan emelkedik. Hatékonyságukra jellemző, hogy az Egyesült Királyságban, az elmúlt 30 évben átképzettek 95%-a ezúton találta új munkáját, és 93%-a ugyan azt a hivatást űzi ma is. Egyre nagyobb azoknak az aránya is, akik a táncművészettől távolabbi területeken helyezkednek el és teljesen új életet kezdenek.

A fent említetteken túlmenően is, egyre több európai országban alakulnak hasonló szervezetek igen jelentős állami támogatással, hiszen az államok érdeke hosszú távon nyilván az, hogy az ellátásra szoruló, adófizető állampolgárként visszatérjenek a munkaerő piacára. Ezekben az országokban elismerve, hogy a táncművészek nagymértékben hozzájárulnak az országok kulturális életéhez, ugyanakkor a tánc jellegéből adódóan különleges kihívásokkal néznek szembe, komoly segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a táncosok aktív pályafutása utáni átmeneti időszakot eredményes újrakezdéssé alakítsák át.

A táncművészek többsége, aktív pályafutása során nem tud továbbtanulni, a tanulás nehezen egyeztethető össze a színházi vagy táncegyüttesbeli munkával. A jelenlegi jövedelmi viszonyok között, a rövid pályafutásuk során jelentősebb megtakarításra nem tudnak szert tenni, ezért komoly terhet jelenthet az igen magas tandíjak megfizetése is. 35-40 éves kortól a táncosok terhelősége csökken, korlátozott mértékben foglalkoztathatók.

Az életjáradékhoz szükséges 25 éves szolgálati idő irreálisan magas. Az ennek érdekében, méltányosságból, gyakran más munkakörben való továbbfoglalkoztatás akadályozza az egészséges fluktuációt.

Az életjáradék önmagában nem orvosolja a táncművészek problémáit, ahogyan önmagában a nyugdíj eddig sem volt elegendő a megélhetési költségek finanszírozására.

Amíg a fizetések alacsonyak, a magas adók és járulékok pedig munkáltatót és munkavállalót is az egyéb jövedelmek „számlás” kifizetésére ösztönzik, addig nem fog nőni a megtakarítás, alacsonyak maradnak az életjáradékok is. Az állami nyugdíjrendszerek problémáit nézve hosszú távon arra lehet számítani, hogy a pályát befejező táncművészek életszínvonalát nem az életjáradék megléte, mértéke, hanem egyre inkább a második életszakaszban munkával szerzett jövedelem fogja meghatározni.

A táncművészek a pályamódosításhoz, továbbképzéshez, átképzéshez Magyarországon semmiféle segítséget nem kapnak. Nagy többségük továbbra is a táncművészet közelében, leginkább az oktatásban képzelel el a jövőjét. Nagyon alacsony azoknak a száma, akik más területen próbálnának elhelyezkedni.

Köszönhető ez annak a – több nemzetközi felmérés által is alátámasztott – ténynek, hogy a táncosok többsége, az aktív pályafutás alatt az elfoglaltságok miatt nem tud, vagy későn kezd el foglalkozni a továbbképzés vagy a pályamódosítás lehetőségével.

Azok az életkoruk alapján még fiatal, de szakmájukból kiöregedő táncművészek, akik az életjáradékra nem jogosultak és más végzettségük nincsen, idővel alkalmatlanság miatt el fogják veszíteni az állásukat és katasztrofális helyzetbe kerülhetnek.

Az EU-ban példátlan módon, munkanélküli segélyt mindösszesen max.3 hónapig kaphatnak. Jövedelmük megszűnik, semmilyen más anyagi támogatásra nem számíthatnak, miközben „civilként” erejük teljében lévő, szinte kivétel nélkül családfenntartó, gyermekeket nevelő állampolgárok.

Művészek, akik az életükből a tanulmányaikkal együtt akár 35 évet egy nemzetközileg is sikeres művészeti ág szolgálatában töltöttek, amelynek jelentősége a magyar kulturális életben elvitathatatlan.

Javaslataink:

- Már a képzés idején, tudatos neveléssel kell a növendékek figyelmét felhívni a pálya rövidegére, a második – aktív pálya utáni – életszakaszra való felkészülésre, az átképzés vagy továbbképzés fontosságára.
- **A Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, létre kell hozni a Táncművészek Átképző Alapját.**

Az Alap célja, az aktív pályafutásukat befejező professzionális táncművészek átképzésének támogatása.

Az Alap szolgáltatásainak körébe tartozik:

- Tanácsadás: A tagok számára, már az aktív pályafutás idején, ingyenesen igénybe vehető pályaválasztási, tanulmányi, pénzügyi, jogi, személyes tanácsadás.
- Pénzügyi támogatás: tanulmányi költségek fedezésére, létfenntartásra és jövedelem kiegészítésre fordítható.
- Segélyezés, szociális támogatás: az Alap bírálóbizottsága kivételes esetekben segélyt, szociális támogatást szavazhat meg idős, nyugdíjas és/vagy nehéz helyzetben lévő olyan táncművészek részére is, akik egyébként az Alapban nem rendelkeznek tagsággal.
- Kutatások, felmérések, adatnyilvántartás: ezek eredményeként naprakész információkat szolgáltat a magyarországi táncművészek, táncegyüttesek, számáról, helyzetéről, táncművészetet érintő törvényekről, jogszabályokról, ezek változásáról stb.

Az Alap bevételei:

- a tagok befizetései, (a bruttó fizetés x %-a)
- a munkáltató befizetései, (a bruttó fizetés y %-a)
- központi költségvetési támogatás,
- személyi jövedelemadó 1% felajánlások,
- adományok,
- jótékonyági rendezvények bevételei,
- egyéb.

A tagság feltételei:

- Tag lehet valamennyi magyarországi professzionális táncművész, aki regisztrálja magát az Alapban. A nemzeti kategóriába tartozó együttesek és a kiemelt minősítésű táncegyüttesek tagjai számára a tagság, kötelező.
- A vállalkozókat foglalkoztató kiemelt és független társulatok megállapodást köthetnek az Alappal a tagságról, vállalva annak feltételeit.
- A szabadúszó vállalkozóként dolgozó táncművészek tagsága önkéntes, maguk fizetik be a munkáltatói hányadot is, így az ő díjuk a bruttó jövedelem x + y %-a. Vállalkozók számára kötelező a jövedelem munkaszerződésekkel és számlákkal való igazolása.

Kifizetések:

- Az aktív pályafutás befejezésekor, a tag pályázatot nyújthat be az Alaphoz továbbképzési vagy átképzési költségeinek megtérítésére és életfenntartásra vagy jövedelem, kiegészítésre.
- A pályázó részére, az Alap Bíráló bizottsága egy meghatározott időre szóló, maximált költségvetést határoz meg, amelynek mértékét a tagsági évek száma és a befizetett díjak összege, a támogatás formáját pedig a pályázat tartalma és a pályázó szükségletei határozzák meg.
- Kifizetésre az a táncművész jogosult, aki a kérelem benyújtásáig legalább 10 év, egészségkárosodás miatti alkalmatlanság esetén legalább 8 év befizetéssel rendelkezik.
- Az ennél kevesebb tagdíjjal rendelkezők csak a saját befizetések jegybanki alapkamattal kiegészített visszatérítésére jogosultak.

Az átképzés a pálya befejezése előtt megkezdődhet, de legkésőbb 6 hónappal az utolsó munkaviszony befejezése után meg kell kezdődnie.

A pályázati támogatás folyósítása a támogatási szerződésben meghatározott ütemezésben történik. A támogatott program lezárásaként a szakmai és pénzügyi teljesítésről a támogatottnak a teljes dokumentációt csatolva, írásban, be kell számolnia.

Javaslatunk, hogy amíg a Táncművészek Átképzési Alapja rendszerszinten feláll (min. 8 év), addig a többlettámogatási keretből egy nyitókeretet kell létrehozni, hogy az évenkénti kb. 15-20 táncos átképzését biztosítani tudjuk.

2.14. TÁNCMŰVÉSZETI ÉLETJÁRADÉK / ÉLETJÁRADÉK MELLETTI TOVÁBBFOGLALKOZTATÁS KÉRDÉSE

Táncművészeti életjáradék

A táncos pálya – a testet igénybe vevő komoly fizikai megterhelés miatt – igen rövid. Más művészeti ágakkal ellentétben, a táncművészetben – bármely műfaját tekintjük is (balett, néptánc, modern-kortárcs tánc stb.) – a biológiai vagy esztétikai értelemben „elhasznál” előadóknak nincs helyük.

Egy átlagos ember adottságait vizsgálva és a modern színpadi táncművészet követelményeit figyelembe véve, a nagyfokú megterhelés már 35 éves kor felett komoly problémát jelent a test számára. Különleges adottságokkal kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki a professzionális követelménynek 40 éves kor felett megfeleljen. Ebben az értelemben a táncművész-pálya befejeződése nem egyéni döntés, hanem a körülmények következménye, vagyis szükségszerű állapot.

A Magyar Táncművészeti Egyetem a hazai táncművész képzés legmagasabb szintű oktatási intézménye, ahol a táncművész szakon belül balett, néptánc, modern tánc és színházi tánc, a táncos és próbavezető szakon belül pedig – a felsoroltakon túl – modern társastánc és divattánc szakirányok is folyik képzés. Az állam tehát egyforma hangsúlyt helyez valamennyi táncos műfaj oktatására, s ezt az elvet az alap- és középfokú művészetoktatásban is érvényesíti.

A hazai táncművész szakma még mindig nem heverte ki azt a sokkot, amelyet a korábban minden táncművészre vonatkozó szakmai nyugdíj elvesztése jelent. **A táncművészeti életjáradék bevezetésével létrejött „pozitív diszkrimináció” nem veszi figyelembe, hogy valamennyi diploma egyforma értékű.**

A táncművészek műfajtól függetlenül ugyanazokat a szakmai és állami elismeréseket, ösztöndíjakat kaphatják, ugyanúgy vezetnek együtteseket és tanítanak az ország minden táján. A balettegyüttesek mellett, a néptánc vagy a modern-kortárs tánc műfajában is működnek több évtizede nagyon sikeres, és szakmailag eredményes hivatásos együttesek

Jelenlegi táncművészeti életjáradék a Győri Balettnél, a Magyar Nemzeti Balettnél, a Pécsi Balettnél, a Szegedi Kortárs Balettnél, a Magyar Állami Népi Együttesnél, a Duna Művészegyüttesnél, a Magyar Nemzeti Táncgyüttesnél és a Budapesti Operettszínház Balett Együttesénél vagy ezek jogelődjeinél, összesen legalább huszonöt éven át – ide nem értve a képzés idejét – magántáncosi vagy tánckari tevékenységet főfoglalkozásszerűen folytatott táncművészekre vonatkozik. A többi hazai táncgyüttesben dolgozó, alkotó táncművészek minden jogosultságukat elvesztették.

Összehasonlításként és kitekintésként összegyűjtöttük Európa néhány fontosabb balett-együttesénél a „szakmai nyugdíj/életjáradék” alkalmazási módját:

Franciaország

- A Párizsi Opera Balettnél, a táncosok 42 éves korukban kaphatják meg az életjáradékot, és ha akarnak, már 40 éves korukban nyugdíjba mehetnek, természetesen alacsonyabb havi összeg mellett. Az utolsó években már védettséget élveznek, és nem bocsáthatók el a nyugdíjazás előtt.

A magasabb szintre pályázó táncosok vizsgát kérhetnek, erre a vizsgára a táncosok variációkkal készülnek, amelyeket színpadon, egy belső zsűri előtt adnak elő. A táncosok minden évben, ellenőrző rutin egészségügyi vizsgálaton vesznek részt.

Természetes dolog, hogy az idősebb táncosok az utolsó években olyan könnyebb, illetve karakterszerepeket kapnak, amelyek teljes mértékben megfelelnek fizikai kondíciójuknak.

Oroszország

- A jelentősebb állami balett-együtteseknél (pl.: Bolshoi, Marinsky, Mikhailovsky, Permi Színház) a szólótáncosok 38 éves korukban jogosultak az életjáradékra, a kartáncosok pedig 40 éves korukban.

Ötévenként lehet balettvizsgára jelentkezni, amely alapján a táncosok előre léphetnek. Az idősebb táncosok az utolsó években könnyebb, ill. karakterszerepeket kapnak.

Olaszország

- A táncosok az életjáradékot 45 évesen kaphatják, néhány színházban (pl. Milánói Scala) az utolsó években védettséget élveznek a nyugdíjig. Más színházakban nincs védett kor, de a táncosok minden esetben 45 éves korukban jogosulttá válnak az életjáradékra, amelynek összege attól függ, hogy a tagok hány évet dolgoztak táncosként. A táncosok nem veszítik el a nyugdíjat, ha az utolsó években már nem tudnak táncosként állást találni.

Ausztria

- Az életjáradék 1999-ig volt érvényben, azóta nem létezik. Az 1999 előtt szerződött táncosok azonban, életjáradékra jogosultak. Az 1999 után szerződöttek már más módokon tudják jövőjüket tervezni.

Norvégia

- A Norvég Nemzeti Balettnél a táncosok 42 évesen jogosultak az életjáradékra, és ha akarnak, előbb is visszavonulhatnak a járadék elvesztése nélkül, természetesen ilyen esetben a járadék összege kisebb. Bizonyos időszakot követően a táncosok állandó szerződést kapnak, és ezt követően nem lehet őket elküldeni.

Hollandia

- Egy létrehozott alap lehetővé teszi - amelybe az állam, a munkáltató és a munkavállaló fizet be az aktív évek alatt -, hogy a pályafutásukat befejező táncosok, átképezzék magukat, valami más szakmát tanuljanak, vagy vállalkozást indítsanak az összegyűlt pénzből. Ez a pálya kezdetétől világos a táncosok számára, úgyhogy ennek megfelelően tudják életüket tervezni.

Megjegyzés: Az összes fenti országban, a nyugdíj, a táncművész életkorához kötődik.

Magyarország

- A hatályos jogszabályok alapján, az életjáradék nem a táncosok életkorához kötődik, és csak a törvényben rögzített nyolc táncegyüttes táncművészeire vonatkozik. Az összes többi táncművészt kizárja az életjáradékból a törvény.
- **A jelenlegi szabályozás semmilyen kompromisszumot nem tesz lehetővé. A nyolc együttes táncművészei is kizárólag 25 év után vehetik igénybe az életjáradékot. Ha a táncos, állását 24 év kemény munka után veszíti el – mivel megszűnt a védett kor is – nem jogosult az életjáradékra.**
- A rendszer, a táncosok és az együttesek igazgatói számára is problémát jelent. A 25 év nagyon sok a táncosok számára ahhoz, hogy végig a legmagasabb szinten tudjanak teljesíteni.

A következő problémák adódhatnak, ha az életjáradék nem az életkorhoz kötődik:

- Ha valaki későbbi életkorban kezd táncolni (pl. a táncművész diploma megszerzését követően, elvégzi még a táncpedagógus szakot is) 25 évet kell ledolgoznia, pl. ha egy táncos 22 éves korában kerül az Operába, az életjáradékra 47 évesen lesz jogosult.
- **Ha valaki külföldi társulathoz szerződik, akkor azok az évek nem számítanak bele a 25 év táncos munkaviszonyába**, kivéve, ha ezen idő alatt itthon is fizet nyugdíjjárulékot. Ha nem fizetett itthon is nyugdíjjárulékot, akkor, ha például 5 évet táncolt egy másik országban, majd visszajött Magyarországra, 50 éves koráig kell dolgoznia, hogy az életjáradékra jogosult legyen
- **Hátrányos helyzetbe kerülnek, azok táncosok is, akik az első években ösztöndíjat kaptak, mivel az ösztöndíj időszakát nem számítják be a 25 éves munkaviszonyba**
- **Még rosszabb helyzetbe kerülnek a női táncosok, akik a szülés után, a gyerekekkel otthon maradnak egy pár évig – mert ezt az időszakot nem veszik figyelembe.** Pl.: egy kétgyerekes női táncosnak minimum 2, maximum 6 évvel többet kell dolgoznia, azaz legalább 47 vagy 51 éves koráig kell dolgoznia, hogy jogosult legyen a járadékra.

Az életjáradék melletti továbbfoglalkoztatás kérdése

Az elmúlt közel 100 év alatt kialakult rendszer alapján – részben – a nyugdíjas táncművészek köréből kerülnek ki azok a legértékesebb pedagógusok, akik képesek több évtizedes előadóművészi tapasztalataik továbbadásával a művészképzésben a jövő elitjét képezni, illetve válnak a hazai művészképző intézmények vezetőivé.

Azok a szerencsések, akikre vonatkozik a táncművészeti életjáradék, az alábbi törvény alapján foglalkoztathatóak táncművészképző intézményekben, pl. a Magyar Táncművészeti Egyetemen.

A korhatár előtti munkavégzés kategóriájába tartoznak azok a személyek, akik 2012. január 01. előtt előrehozott, csökkentett nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, művész nyugdíjban, illetve bányász nyugdíjban és végül a nők 40 év jogosultsági időre tekintettel megállapított öregségi nyugdíjban részesülhetnek.

A táncművészi életjáradékban részesülő művésztanárok, az aktuális minimálbér 18 szorosát elérő jövedelemhatárig alkalmazhatóak, így az életjáradék és a munkabér 5-6 hónap alatt eléri ezt az összeget. Ebben az esetben vagy le kell mondani az életjáradékról, vagy abba kell hagyni a tanítást, ami egy oktatási intézménynek óriási gondot okoz év közben.

Ennek a rendelkezésnek a következménye, hogy a közép- és felsőfokú táncművészképző intézmények mestertanárai közül nagyon sokan, az évtizedekkel korábban megszerzett szakmai nyugdíjat/életjáradékot választották. A rendelet hatása veszélybe sodorta a minőségi képzést, mert a legtapasztaltabb tanárokat vagy nem lehetett tovább alkalmazni, vagy év közben, az összeg elérésekor kellett új mesternek átvennie az adott évfolyamot.

Mindezeket figyelembe véve, **tárgyalásokat kívánunk kezdeményezni, a jelenlegi Táncművészeti életjáradék kiterjesztésére, az összes hazai táncművészre vonatkozóan.**

A szakma speciális jellegéből adódóan javasoljuk, hogy a 20-22 év szolgálati idő alkalmasabb lenne mindenki számára, amely után Életjáradékra vagy Átképzési támogatásra lenne jogosult. A rendszernek az életkorhoz kellene kötnie, mivel a táncosok munkaképességét elsősorban koruk korlátozza be.

A szolgálati időbe kerüljön beszámításba – az MMA által, Miskolcon szervezett Előadó-művészeti Konferencia javaslatai alapján:

a, A tanulmányi időből:

- **9 éves, szakirányú egyetemi képzés esetében: 3 év**
- **4-5 éves szakirányú főiskolai/egyetemi és táncművészeti szakközépiskolai képzés esetében: 1 év**

b, A gyermekek számától és a GYES, GYED igénybevételétől függően: gyermekeként 1 év

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.1. A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ MŰKÖDÉSE, FUNKCIÓJA, LEHETŐSÉGEI

A Nemzeti Táncszínház azzal az alapítói szándékkal jött létre, hogy a társadalom közös szükségleteinek kielégítése érdekében országos és nemzetközi, a táncművészet egészét és minden ágát befogadó színházi tevékenységet végezzen, idehaza és külföldön kezdeményezőn képviselje és menedzselje az ország táncművészeti értékeit.

A Nemzeti Táncszínház a táncművészet egyetlen, tiszta profilú, befogadó színháza. A táncművészet berkein belül aktív művészeti szereplő, létezésével és tevékenységével legitimálja a táncszakmát és a művészeti ágat, inspirálóan hat a szakma folyamataira.

A Nemzeti Táncszínház az alapítói szándékban megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében saját művészeti stratégiai célkitűzésekkel rendelkezik. Vezetősége, tiszteletben tartva az alapítói szándékot és kibővítve azt, az alábbi intézményi misszió és társadalmi jövőkép mellett köteleződött el:

- A Nemzeti Táncszínház a hazai és nemzetközi táncművészet magyarországi központja, amely bemutatja, menedzseli és képviseli a táncművészet értékeit, elősegíti annak innovációját és módszertani támogatását.
- A Nemzeti Táncszínház közösségi és művészi élményt nyújt, segíti annak befogadását.
- A Nemzeti Táncszínház olyan közösségért dolgozik, amelyben a táncszakma elismert, megbecsült, perspektivikus hivatás, ahol a táncművészet kulturális örökségét megőrizve, nyitott az organikus fejlődésre, nagy hatással van környezetére, és amelyben a mindennapi élet része a tánc.

Az alapítói szándék, a misszió és a társadalmi jövőkép alapján a Nemzeti Táncszínház valamennyi művészi tevékenysége az alábbi négy feladatkör köré épül.

Annak érdekében, hogy a táncművészet kulturális örökségét megőrizve nyitott maradjon az organikus fejlődésre, nagy hatással legyen környezetére,

- A Nemzeti Táncszínház fő feladata, hogy bemutatja és menedzseli a táncművészet értékeit.
- A Nemzeti Táncszínház elősegíti a táncművészet innovációját és módszertani támogatását.

Annak érdekében, hogy a mindennapi élet része legyen a tánc,

- A Nemzeti Táncszínház közösségi és művészi élményt nyújt, segíti a táncművészet befogadását.

Annak érdekében, hogy a táncszakma elismert, megbecsült, perspektivikus hivatás legyen,

- A Nemzeti Táncszínház tudatosan képviseli a táncszakma értékeit.

A Nemzeti Táncszínház megőrizve alaptevékenységeit, de egyes feladatait újragondolva és új működési folyamatokba ágyazva még komplexebb funkciót láthat el a hazai táncszakmában, az alábbi fókuszok állnak fejlődése középpontjában:

- A Táncszínház kiemelt társulati/együttesi körének megerősítése, a Táncszínház brand-jének további erősítésének érdekében ezekkel a társulatokkal/együttesekkel több éves távlatú, komplex megállapodások kötése.
- Megőrizve alaptevékenységeit, de egyes feladatait újragondolva és új működési folyamatokba ágyazva még komplexebb funkció ellátása a táncszakma folyamatos fejlődését lehetővé tevő formák bevonásával, illetve a hazai és nemzetközi partnerségek tudatos kiépítésével.
- Pályakezdő és/vagy kísérletező alkotók, koreográfusok tudatos és rendszeres pályára állítása, támogatása.
- A gyermek- és ifjúsági korosztály művészeti nevelése, minőségi szórakoztatása.
- Projektek, koprodukción és egyéb vendégjátékokon keresztül a magyar táncélet jelenlétének megerősítése a nemzetközi táncéletben.

A Nemzeti Táncszínház 2019. február 15-e óta, új épületben látja el feladatait. A Millenáris Park „E” épületében - kifejezetten táncszínházi funkciókra - kialakított színházépület minden technikai és szakmai igényt kielégít. Az épület az alaptevékenységében foglalt befogadó funkció mellett a művészeti koncepcióban felvázolt komplex táncművészeti tevékenységek magas színvonalú megvalósítására egyaránt alkalmas.

A Nemzeti Táncszínház jogi helyzete az új épületben, részleges önállóságot biztosítva, 2019 szeptemberében rendeződött egy határozatlan idejű szerződéssel, melynek a fedezetét az Emberi Erőforrások Minisztériuma az éves költségvetési támogatásban biztosítja.

Az új épület megnyitásával, a MÜPA részéről már korábban megfogalmazódott szándék megvalósítása 2019-ben elindult. A MÜPA és Táncszínház között született megállapodás alapján a 2019/20-as évadtól kezdődően, évadonként 25 nappal (75/50/25) csökkent a Táncszínház által szervezett táncszínházi napok száma. 2022-től a táncművészet jelenléte a MÜPA művészeti stratégiájának függvénye lesz. A MÜPA tájékoztatása szerint, a tánc nem kerül ki a MÜPA műsorpolitikájából, saját szervezésében kívánja a továbbiakban befogadni a táncegyüttesek premierjeit, programjait, saját büdzséje terhére.

A Táncszínház alapfunkciója és a művészeti koncepcióban szereplő táncszínházi tevékenységek megvalósításának és működtetésének záloga egyfajta szakmai önállóság a Millenáristól, miközben szükséges egy szoros stratégiai és üzleti kapcsolat kialakítása.

A Nemzeti Táncszínház működése a felépült, új, állandó játszóhelyén, valamint a MÜPA-ból történő hároméves kivonulása, új stratégiai irányokat, célokat jelölt ki, melyeket a táncszakmával történő egyeztetése mellett, a Táncszínháznak szükséges újra meghatározni, definiálni. Az egyes évadokat, a kulturális kormányzat által közvetített szakmai elvárásokkal, az állami pályázatok menetrendjével összehangoltan szükséges terveznie.

Az új feltételeknek megfelelően, az alaptevékenység hosszú távú (legalább háromévtizedes) koncepcióba rendezése, a biztonságos működést és a folyamatos fejlődést garantáló keretszámok (előadásszám, koprodukciónak/premiernek száma, táncszínházi bérletsorozatok száma, kiemelt fesztiválok, táncos eseménysorozatok száma, stb.) előzetes tervezése erősítheti meg funkciójában az intézményt.

Az új épület adottságainak ismeretében, a korszerű és sokoldalú terekben az alapfunkció mellett számos - eddig nem, vagy csak részben gyakorolt - tevékenység honosodhat meg, melyek mind a táncszakmának, mind a közönségnek új lehetőségeket kínálnak.

- táncszakmai minifesztiválok, konferenciák
- táncszakmai workshopok
- táncszínház pedagógiai/táncszínházi nevelési programok minden korosztálynak
- táncos rekreációs programok táncművészeknek és érdeklődőknek
- táncos rendezvények (táncházak, milongák, szabad mozgás műhelyek, stb.)
- performanszok, táncos akciók
- rezidenciák
- beszélgetések, előadások
- kulisszajárások
- táncos ifjúsági programok
- tematikus napok a táncművészet jegyében

A Nemzeti Táncszínház társadalmi jövőképében szerepel, hogy a táncszakma elismert, megbecsült, perspektivikus hivatássá válik. Ennek érdekében a Táncszínház tudatosan képviseli a táncszakma értékeit:

- koprodukciónak partnerként képviseli a táncszakmát hazai kiemelt fesztiválokon (CAFé Budapest, gyermekszínházi fesztiválok, hazai táncfesztiválok);
- nemzetközi megjelenési lehetőségeket szervez (pl. Düsseldorf-i Táncvásár);
- aktív szerepet vállal a táncszakmát érintő szakmapolitikai folyamatokban (Fülöp Viktor Táncművészeti Ösztöndíj, Imre Zoltán Program);
- az együttesi köröknek hosszú távú együttműködést, karriert és építkezést kínál; valamint
- tartós együttműködési lehetőségeket keres kiemelt szakmai partnereivel.

3.2. AZ ELŐADÁSOK JÁTSZÁSI HELYSZÍNEI / A BEFOGADÓ SZÍNHÁZAK

A hivatásos táncegyüttesek lehetséges játszóhelyei általánosságban:

- az adott társulat saját játszóhelye (székhelyén, vagy székhelyén kívül, de saját kezelésben)
- befogadó intézmények (színházak, művelődési házak, egyéb kulturális intézmények)
- kulturális rendezvények, fesztiválok

Egy adott társulat belföldi értékesítési politikáját alapvetően meghatározza, hogy rendelkezik-e saját játszóhellyel, vagy sem, így ennek alapján két kategória állítható fel:

- saját játszóhellyel rendelkező társulatok
Ezen társulatok alapvetően szerencsésebb helyzetűnek mondhatók, mivel a saját játszóhelyükkel lényegesen szabadabban rendelkeznek, több lehetőségük van saját közönséget toborozni, önálló programokat megvalósítani, saját műsorpolitikát kialakítani.
- saját játszóhellyel nem rendelkező társulatok
Ezen társulatoknak minden esetben alkalmazkodniuk kell a különböző befogadó intézmények műsorpolitikájához, és programjához. Ebből adódóan kiszolgáltatottabb helyzetben vannak a repertoárjuk kialakításakor, nehezebb a saját közönséget toborozniuk, kisebb a mozgásterük az előadások időpontjainak alakításában.

A hazai forgalmazás ugyanakkor mindkét kategóriába eső társulatoknak kiemelkedően fontos, hiszen ha egy produkció megszületik, az elsődleges cél, hogy országszerte minél szélesebb közönség megismerhesse azt. Így a saját székhelyén kívül eső városokban/településeken mindenkinek meg kell találnia a saját igényeinek megfelelő játszóhelyet.

A vidéki (nagy)városokban a lehetőségek a technikai igényekből fakadóan többnyire kimerülnek az adott város kiemelt színházaiban, illetve a megyei/városi művelődési házakban.

Budapesten, műfajtól függően számos játszási hely várja a budapesti és vidéki társulatokat, táncelőadásokat:

- Elsődleges és minden műfajt befogadó intézmény a hazai táncszakma egyetlen saját színháza a Millenárison működő, Nemzeti Táncszínház. Két színháztermmel, valamint nyári szabadtéri színpadával lehetőséget biztosít a nemzeti, a kiemelt, illetve független kategóriába tartozó valamennyi társulat befogadására.
- A Nemzeti Táncszínház és a Művészetek Palotája együttműködésének köszönhetően pedig a MÜPA – Fesztivál Színháza 2021 végéig a nagyobb színpad- és technikai igényű produkciókat fogadta be.
- Bár rendelkezik saját együttesel, de emellett más társulatok produkcióit is rendszeresen műsorra tűzi a Hagyományok Háza (a Magyar Állami Népi Együttes székháza), és a Magyar Állami Operaház és Erkel Színház (a Magyar Nemzeti Balett székházai)

- Emellett a kisebb technikai igényű, elsősorban kortárs darabok befogadására az alábbi játszóhelyek biztosítanak további lehetőségeket: Trafó – Kortárs Művészetek Háza, MU Színház, Bethlen Téri Színház, Jurányi Produkciós Községi Inkubátorház, SÍN Kulturális Központ, Átrium Film-Színház
- valamint további kisebb játszóhelyek, próbatermek, iskolák, oktatási intézmények.

Mivel minden társulatnak célja, hogy produkcióit minél szélesebb közönség számára elérhetővé tegye, és a lehetőségekhez mérten országos ismertséget érjen el, a hazai forgalmazás problémái mindenki számára hasonlóak.

- Egy produkció kimozdítása, idegen játszóhelyen történő bemutatása a darab technikai igényeitől függően, sokszor igen nagy költségvonzattal jár. A művészek, díszletek szállítási- és útiköltségei annyival növelik a fellépti díjat, amekkora összeget ezek az intézmények a jegyárakból már nem tudnak kigazdálkodni. Sok esetben a szerényebb technikai feltételek már eleve meghatározzák, hogy egy adott produkció az adott játszási helyre befogadható-e vagy sem.
- Emellett **a tapasztalatok azt mutatják, hogy a magyarországi színházak csak nagyon ritka esetben fogadtak be táncelőadást, annak ellenére, hogy javaslatot kaptak a bérletrendszerükbe történő beépítésre.** A hazai fesztiválok pedig egyrészt tematikájuknál fogva (turisztikai, gasztronómiai, összművészeti, stb...), másrészt pedig anyagi okokból csak kivételes esetekben kérnek fel hivatásos együtteseket, ugyanis könnyebben kigazdálkodják a fesztivál helyszínéhez közel működő amatőr együttesek fellépti díját, mint a profi társulatok tiszteletdíját.
- Mindezen külső okok mellett komoly problémát jelent az is, hogy **a társulatok jelentős részének működési költsége nem teszi lehetővé, hogy külön munkatársat alkalmazzon, aki kifejezetten az értékesítéssel foglalkozik, így a beérkező megkeresésen túl önálló műsorszervezésre nincs lehetőségük.**
- A Nemzeti Táncszínház évek óta igyekszik orvosolni ezt a problémát, és jelenleg 1 fő munkatársa a társulatok produkcióinak értékesítésével is foglalkozik.

Mindezek alapján javasoljuk, hogy **a magyar táncművészet menedzselése számára, a Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, létre kell hozni egy önálló Táncművészeti Program és Menedzser irodát,** amely megoldaná a társulatok belföldi és külföldi forgalmazását.

3.3. A TÁNCFESZTIVÁLOK HELYZETE

A táncfesztiválok, a táncszakma kiemelkedő rendezvényei, mind a hivatásos és amatőr magyar társulatok, mind a határon túli vagy nemzetközi előadók életében. A Nemzeti Táncprogram keretében fontos, hogy ezek az események kellő figyelmet kapjanak, hiszen szerepvállalásuk a magyar táncművészet és a kulturális örökség megmutatásában, megtartásában, s mindezek mellett a jövő innovatív tendenciáinak alakításában elvitathatatlan.

A magyarországi táncfesztiválok csoportosításának egyik lehetséges módja a *téma* szerinti bontás.

Témáját tekintve megkülönböztethetünk olyan fesztiválokat,

- amelyek a művészeti ág több szegmensét próbálják megmutatni a balett társulatokon és a magyar néptánc együtteseken keresztül a kortárs független szféra előadóin át (pl.: Budapest Táncfesztivál, Magyar Táncfesztivál, Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó, Horizont Nemzetközi Kortárstánc Fesztivál, Egri Stúdiószínházi Táncfesztivál),
- vagy tematikus – egy műfaj vagy téma köré épülő - fesztiválokat, így a biennále jelleggel megrendezett, az önálló estekre, szóló produkciókra fókuszáló Nemzetközi Monotánc Fesztivál; a SzólóDuó Nemzetközi Táncfesztivál).

Vonzáskörzetüket tekintve megállapítható, hogy a táncfesztiválok nagy része lokális jelentőségű (60 kilométeres vonzáskörzeten belülről kerül ki a fő közönsége), turisztikai jelentőségű a Budapest Táncfesztivál, a Magyar Táncfesztivál és a Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó. Popularitásukat tekintve közönség oldalról elmondható – főleg a több éves múltra visszatekintő rendezvények esetében - hogy a fesztiváloknak törzsközönségük van, új nézők bevonása minden évben feladata a szervezőknek.

Életgörbéjüket tekintve beszélhetünk felfutó, új fesztiválokról, vagy amelyek megrendezése már hagyománnyá vált, évente-kétévente ismétlődnek, több éves – akár évtizedes – múlttal rendelkeznek.

A fesztiválok művészeti értékük és kultúráközvetítésük mellett egyéb funkciókat is betöltenek. Az egyik fesztiválszervező „motiváció” a rendező előadó-művészeti szervezet számára, hogy az Előadó-művészeti törvényben meghatározott minősítésekor a kiemelt vagy a nemzeti státusz eléréséhez felmutatható a fesztiválszervező tevékenységük.

Minősített szervezet esetében az állammal kötött Közzolgáltatási szerződés és/vagy a Fenntartói megállapodás előírhatja az évi egy országos és/vagy nemzetközi jelentőségű előadó-művészeti fesztivál szervezését, mely egyfajta kényszerhelyzetbe hozza a szervezeteket és számtalan újonnan - de kényszerből – születő fesztivált eredményez.

A frissen alakult balett társulatok és az anyaszínháztól önállósodni kívánó tánc-
tagozatok törekvései is újabb és újabb fesztiválok születéséhez vezettek (pl. a miskolci Horizont Nemzetközi Kortárstánc Fesztivál, Egri Stúdiószínházi Táncfesztivál).

A fesztiválok városmarketing, város imázs funkciója sem elhanyagolható: a Fenntartó Önkormányzat, vagy városvezetés szemszögéből a fesztiválok fontos nyilvánosságformák, mely a várospolitiká számára demonstratív funkciókkal rendelkeznek: dinamizálják a várost, hozzájárulnak a hely nevének és hírének öregbítéséhez. Ennek felismerésével a rendezvény helyszínéül szolgáló város (érdeke is lehet) jelentős támogatást nyújthat a fesztivál megrendezéséhez.

Szponzoráció és Fenntartói támogatás mellett meghatározóak az un. állami támogatások: a Nemzeti Kulturális Alap - Kulturális Fesztiválok Kollégiuma, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által a fejezeti kezelésű előirányzat kiírt pályázatok, és a Magyar Művészeti Akadémia művészeti program támogatásai.

Fontos megjegyezni, hogy **a táncművészet profilú eseményekből, fesztiválokból a társművészetek is profitálnak. Egy táncfesztivál állandó járulékos szakmai körei a fotóművészek, zenészek, képzőművészek, esetenként a filmművészet és a színházművészet képviselői is. Ez „összművészeti” jellegű kölcsönöz a táncfesztiváloknak, elősegíti a különböző művészeti ágak között kommunikációt.**

Fesztiváltérkép:

- Magyar Táncfesztivál - Győr
- Keszthelyi Táncpanoráma - Keszthely
- Kalászi Kortárs Táncalálkozó - Budakalász
- Egri Stúdiószínházi Táncfesztivál – Eger
- Horizont Nemzetközi Kortárstánc Fesztivál – Miskolc
- Pécsi Nemzetközi Táncalálkozó – Pécs
- „A tánc fesztiválja” - Országos és Nemzetközi Kortárs Összművészeti Találkozó – Veszprém

- Budapest székhelyű fesztiválok: Budapest Táncfesztivál, Duna Karnevál, Sissi Őszi Tánchét, Nemzetközi Tánckurzus és Fesztivál, Monotánc Fesztivál, SzólóDuó Nemzetközi Táncfesztivál, L1danceFest...

A magyarországi fesztiválok jelenének összefoglalásával megállapítható, hogy tematikájukban a táncszakma műfajait felölelik, számos jelentős, nagy múlttal és hagyománnyal rendelkező táncfesztivál van. Új tendenciaként megfigyelhető, hogy különböző motivációkkal, de sorra születnek a friss táncfesztiválok, azonban a kulturális fesztiválok támogatása nem fejlődik ugyanezzel a léptékkal.

Az is megállapítható, hogy a fővárosban több fesztivál van, mint a vidéki régiókban és az is észlelhető, hogy vannak a táncfesztiválok szempontjából „érintetlen” területek

A fesztiválok szervezésével kapcsolatban, az alábbi két nézőpont ütközik egymással:

- Jelentős, tiszta profilú, egymástól megkülönböztethető fesztiválok legyenek, amelyek támogatása biztosított (kevésbé bizonytalan), melyeknek esélye van lokális jelentőségűből, turisztikai jelentőségűvé válnia
- Magyarország minden térségében legyenek kisebb méretű fesztiválok, amelyekkel a táncművészet olyan helyekre is eljuthat, ahol nincsenek állandó hivatásos tánctársulatok.

A fesztiválok „nemzetköziségének” kérdése sem elhanyagolható. A „kisebb” kört érintő fesztiválok (pl.: SzólóDuó) tudnak külföldi előadókat meghívni eseményeikre, azonban a „nagyobb” fesztiválok - például a nemzetköziségét a nevében is viselő Pécsi Nemzetközi Tánctalálkozó kellő anyagi háttér hiányában a magyar táncművészetet bemutató fesztiválok pandanja.

Elérendő célkitűzés, a pályázatok, támogatások tartalmi és időbeli összehangolása mellett, a minőségi fesztiválok hosszú távú támogatásának biztosítása. (legalább 3 év)

4. A TÁNC, MINT A TÁRSADALMI KOMMUNIKÁCIÓ ESZKÖZE

4.1. BEAVATÓK ÉS SZÍNHÁZI NEVELÉSI PROGRAMOK: A TÁNC, MINT TÁRSADALMI KOMMUNIKÁCIÓS MÓDSZER

A különböző európai színházi nevelési hagyományokhoz lassan, néhány évtizedes késéssel, és szintén eltérő célokkal kapcsolódott a hazai táncművész szakma. Az első komolyabb lépéseket mintegy 20 éve a táncos képzéssel foglalkozó iskolák és a táncelőadásokat befogadó, forgalmazó helyszínek és szervezetek tették meg első sorban a táncművészet népszerűsítése érdekében. A tanintézmények elsődleges célja a potenciális tanulók számának növelése; (a rendszerváltást követően radikálisan csökkent a művészeti pályák, mint kenyérkereső foglalkozás presztízse); tehát a szakma utánpótlásának előmozdítása volt. A befogadó helyek és szakmai szervezetek pedig a táncelőadások nézőszámának előmozdítását tartotta szem előtt, hiszen a rendszerváltás itt is radikális változást hozott: a kiszélesedő, új irányzatokkal (mint például: kortárs tánc) bővülő kínálat mellett leállt a „felülről” vezényelt és támogatott színházlátogatás néhány alapmechanizmusa.

Az első társadalmi / nevelési lépések tehát kimondottan a szakma, a hivatásos művészeti lét érdekében történtek. Maguk a táncosok eleinte kevés részt vállaltak ebben. (A Trafó kezdeti beavató programjait is drámapedagógus vezette, a művészeket mintegy illusztrálásra kérték fel az ilyen esetekben, akik nehezen voltak bevonhatók egy verbális, interaktív, és nem performatív akcióba.) Az utóbbi 2-3 évtizedet megelőzően ugyanis a táncművész szakma a táncról, a mozdulatról, mint személyiségi, viselkedési problémákat kezelő, fejlesztő módszerről csak távolról hallott, a tevékenységet olyan szakemberek folytatták, akik nem a táncművészet világából, hanem a gyógyítás, vagy a drámapedagógia szakterületéről érkeztek.

Komolyabb változást hozott a szakterületre, hogy az európai csatlakozást követően, (később pedig, a 2008-as nemzetközi gazdasági válság nyomán még inkább): a művészeti célok támogatásának addigi hazai és külföldi forrásai megcsappantak. A külföldi pályázati lehetőségek sokkal inkább a nemzetközi (európai) együttműködésre, a társadalmi indoklásra alapozott, és legtöbbször koprodukciós lebonyolítást ígérő projektekre irányultak, mintsem egyes társulatok vagy programok finanszírozására. Így a szakma jó értelemben véve „rákényszerült” az empatikus, körültekintő, valós társadalmi igényekre fókuszáló tervezésre úgy nevelési, mint művészeti tevékenysége terén.

Az utóbbi 10-15 évben tehát az alábbi tevékenységek erősödtek fel a területen:

- Iskolai, tantermi programok: olyan gyermek- és ifjúsági rétegek elérésére (saját közegükben), amelyek nem, vagy csak részlegesen jutnának el táncelőadásra, - jó esetben beszélgetéssel a rendhagyó tanórát/ előadást követően (még jobb esetben már azt megelőzően is.): ez a tevékenység elsődlegesen a művészet személyiségformáló, problémák megoldásában segítő képességére épít: alapvetően társadalmi, mentálhigiénés funkció betöltésére is alkalmas.

- Beavató programok. Az előadást látogató csoportok előzőleg bevezető, utána pedig közös feldolgozásra alkalmas beszélgetésen / foglalkozáson vesznek részt. Ez is elsősorban a színházi terület hagyományait követő tevékenység, a művészek szempontjából könnyebben megvalósítható, mint a „kiszállás”, de komoly személyiségfejlesztő és szociológiai eredményei is lehetnek. (Több hazai társulat készített ilyen programot előadásaihoz az elmúlt években.)
- A tér-specifikus performanszok: „kiszállással” járnak ugyan, de jellegük az adott térnek megfelelően improvizatív: aluljárók, plázák, utcák/terek, múzeumok (stb.) adják e tevékenység pillanatnyi terét és pillanatnyi nézőit: ez a tevékenység is olyan közönséget ér el, mely nem feltétlenül kerülne kapcsolatba művészettel e nélkül. Az interaktivitást kevésbé igényli (maga a helyzet már eleve az), de a helyzet állandóan változó és váratlan alakulásaira jól reagáló, kreatív művészeket mindenképp. (Független projekt társulatokra, valamint egyes képzési helyekre jellemző tevékenység.)
- Társadalmi, „amatőr” szinten kiszélesedtek a tánc-és mozgástanulás lehetőségei. A táncos-képzésre koncentrááló oktatás mellé egyre inkább felzárkózik valami, ami társadalmi szinten igen fontos: a professzionális technikák kínálatát felváltják a laikus számára könnyebben elérhető mozgáslehetőségek. A Pilates, jóga, kontakt improvizáció, az aktuálisan éppen népszerű társas-, divat- vagy utcai táncok mindenki számára, bármi kötelezettség vagy életkorra való tekintet nélkül közel hozhatják a mozgás, a tánc mentálhigiénés és személyiségformáló tulajdonságait. (Nem mellesleg: ez a terület a pályájukat befejezni kényszerülő hivatásos táncművészeknek is széleskörű átképzési terepet kínál! Ma már sok 35 fölötti kolléga előbb választja a jóga, vagy Pilates-oktatást, mintsem „kiöregedne” és keresésképtelenné válna.)
- 2013 után új lendületet adott a tevékenységnek a hazai színházi nevelés zászlóshajójával, a KÁVA Kulturális Műhellyel - a Nemzeti Táncszínház kezdeményezésével és koprodukciójában - létrejött munkakapcsolat. A Közép-Európa Táncszínház két táncszínházi nevelési (DTIE) bemutatót is készített ebben a koprodukcióban, míg a Duna Táncműhely egy fiatalok és felnőttek részvételét is lehetővé tevő előadást.
- 2018 és 2019 tavasza között az IZP pályázati keretén belül valósulhatott meg az eddigi legjelentősebb előrelépés a területen: a Nemzeti Táncszínház koordinálásával lebonyolított konferenciasorozat, mely formájában gyakorlatias: interaktív és konstruktív szakmai találkozások sorává alakult.

A programsorozaton (2018. április 6-7, május 10-11, október 5-6, 2019. március 1-2) alkalmanként átlag 50 fő vett részt, nagyrészt pedagógusok, valamint tánc- vagy színházzal foglalkozó alkotók, előadók, menedzserek. Az első, tájékoztató tematikájú alkalom után minden következőé a megelőző alkalom tapasztalataira épült.

Eredmény:

- a terület tevékenységének felmérése (számszerűen, valamint profilonként);
- a műfaji sajátosságok feltárása, elemzése;
- fogalmi és eszköztárbeli hiányok feltárása;

- lehetőség nyílt kortárs táncszínházi előadást előkészítő és feldolgozó foglalkozások / beszélgetések módszereinek interaktív kipróbálására;
- és, bár a hivatásos táncművészek száma sajnos így is jelentősen alulreprezentált volt a rendezvénysorozaton a drámapedagógus szakemberekhez képest, - sikerült elérni, hogy ezek végre találkozzanak, s elindulhasson a közös gondolkodás.

Fontos lépés, ha nem táncművészeti szervezet tette is lehetővé: a 2018/19-es tanévben az SZFE Drámainstruktur szakirányú képzésén belül támogatott olyan programokat (a NTSZ közreműködésével), melyek mozgás/tánc beavató- és feldolgozó foglalkozások kidolgozását tűzték ki célul. (Kun Attila, Golden Dániel, Szemessy Kinga)

A Magyar Táncművészeti Egyetem tánctanár MA képzésében már szerepel ugyan drámapedagógia, de az itt tanulók legtöbbször az oktatás terén hasznosítja (majd ezt a tudását, nem pedig a nézőkkel az alkotóművészet eszközén keresztül kommunikáló alkotók, előadók gyanánt. A leendő táncművészek képzésének is részét képezhetné ez a tantárgy, ill. a pályamódosítást elősegítő átképzési programok között is alternatívaként szerepelhetne a drámapedagógiai / drámainstrukturatori továbbképzés.

Probléma azonban, hogy **a drámapedagógia területén bevált, akkreditált képzések a drámai színház gyakorlatából indulnak ki, a tánkra alkalmazhatóság specifikumai kevésbé kidolgozottak, - különös tekintettel a szomatikus módszerekre, melyek nem a drámából, hanem a magából a mozgásból indulnak ki.** Így tehát: szükséges lenne a további kutatómunka, mely arra irányulna, honnan meríthet leginkább a táncművész szakma.

Mindezt elősegíthetné pl. egy ingyenes drámapedagógiai, színházpedagógiai kurzus / oktatás lehetőségének megoldása, egy erre a célra alapított keretből, vagy ösztöndíj keretében lehetővé kellene tenni szakemberek részére hosszabb kutatómunka végzését a területen.

A közoktatás / köznevelés területére irányuló programok megvalósulását nyilvánvalóan nehezíti, hogy a tanintézményeknek nincs elég felszabadítható ideje, hogy ezek a programok kiteljesedhessenek, s a tanulási tevékenység szerves részének ismerjék el ezeket az alkalmakat.

Érdeklétté kell tenni a tanintézményeket abban, hogy tantervi programjukban helyet és időt biztosítsanak a táncos/mozgásos „rendhagyó óráknak”. Kellő és megalapozott tájékoztatással el kell érni, hogy a tanulásnak ezt a speciális módját, valamint további céljait, mint közösségépítés, drogprevenció, serdülőkori problémák kezelése, - az intézmények is szükségesnek ítélik, s a kerettantervben erősödjön a tánc megjelenése is.

Az alkotó/előadó táncművészekről különleges odafigyelést, időigényes munkát igényel az iskolai, vagy akár felnőttek számára szervezett, valamint egyéb pedagógiai célú program készítése. A jelenlegi finanszírozási feltételek mellett kevés idő jut e munkára, főként azért, mert ezek a programok „tanult szakmájukon”, a táncon túlmutató ráfordítást is igényelnek tőlük. Az elmúlt évek pályázati gyakorlatában már volt e téren előrelépés, (a korábbi források, mint NKA mellé belépett az annak elkülönített keretére kiíró Imre Zoltán Program, valamint olyan állami forrás, mint az EFOP).

4.2. TÁNCTUDOMÁNY, TÁNCKRITIKA, TÁNC SZAKMAI LAPOK

Az 1950-es években alapított, egykor szakmailag nagyon aktív és mértékadó Magyar Táncstudományi Társaság néhány éves alvó állapota után, a Magyar Táncművészeti Egyetemen folytatja működését.

A táncstudomány terén fordulópontnak tekinthető a Magyar Tudományos Akadémia Táncstudományi Munkabizottságának 2010. évi megalakulása. A munkabizottság éves munkatervük alapján szisztematikusan feltérképezi a hazai tánckutató műhelyeket, kéthavonta mindig más helyszínen ülésezik, tudományos konferenciákat szervez, kiadványokat ad közre.

A tánckutatás három legfontosabb intézménye ma Magyarországon

- a PIM OSZMI Táncarchívuma
- az MTA BTK Zenetudományi Intézetének Néptánc Osztálya
- a Magyar Táncművészeti Egyetem Vályi Rózsi Könyvtár és Táncstudományi Kutatóközpontja.

Mindhárom intézmény aktívan vesz részt az MTA Táncstudományi Munkabizottságában, emellett önálló kutatásokat finanszíroznak, kiállításoknak és konferenciáknak adnak helyet, publikációkat jelentetnek meg.

A legjelentősebb táncstudományi konferencia-sorozatot a Magyar Táncművészeti Egyetem 2009 óta két évente megrendezi, az előadások kötetben is mindig megjelennek.

Komoly eredménynek tekinthető, hogy az interneten digitalizálva hozzáférhető a „Táncművészet” folyóirat, valamint a „Táncstudományi Tanulmányok” és a „Táncstudományi Közlemények” periodikák teljes anyaga.

A hazai tánckritika helyzete megoldatlan. Nincs szervezett kritikusképzés, a Táncművészeti Egyetem táncelméleti szakíró szakja 2006 óta nem létezik, illetve a tánc történet-tanárképzés érdemi változást e téren nem hozott.

Alig van a táncélet eseményeire hivatásszerűen és folyamatosan reagáló kritikus. A napilapokban állandó kritikai rovat nem létezik. A közönség és a szakma kapcsolatát erősítő művészeti hetilap (mint korábban a Film, Színház, Muzsika vagy a heti Pesti Műsor) nincs. Az egyes szakmai lapok legfeljebb saját utánpótlásukat próbálják megoldani. Ennek egyik eredménye volt évekkel ezelőtt az „Ellenfény” tánckritikai műhelye, és a 2014-ben újraindult „Táncművészet” is próbálkozik hasonló kezdeményezéssel.

A tánckritika minőségi műveléséhez szükséges tényezők tehát hiányoznak, amelyhez az intézmények, a szakmai szervezetek és a sajtóorgánumok együttműködése lenne szükséges.

A táncszakmai lapok helyzete a „Táncművészet” című folyóirat újraindításával lényegesen megváltozott. Az 1951-ben alapított folyóirat 1956-tól 1976-ig szünetelt, majd 2010-ig - olykor jelentős csúszásokkal, illetve összevont számokkal - jelent meg. A 2014-es újraindításban és a lap további működtetésében a hazai táncélet intézményei részéről eddig példátlan együttműködés alakult ki.

Emellett elsősorban színház- és zeneművészeti folyóiratok, illetve programmagazinok tesznek közzé rendszeresen táncszakmával kapcsolatos írásokat, mint pl: Színház, Folkmagazin, Magyar Teátrum, Premier, Pesti Műsor. Sajnos e lapok egy része ki van szolgáltatva a változó gazdasági környezetnek, a tulajdonos és a piac igényeinek.

Mindenképpen elismerésre méltó az NKA Táncművészeti Szakmai Kollégiumának támogatási hajlandósága, bár a rendelkezésre álló források szűkösek. Tudományos szempontból a Magyar Táncművészeti Egyetem kiadásában 2009 óta évi két számmal megjelenő „Tánc tudományi Közlemények” folyamatos megjelenési lehetőséget biztosít, de önmagában kevés a tánc tudomány eredményeinek népszerűsítéséhez.

A táncszakma szempontjából rendkívül fontos lenne, az MTA által egyedülként ún. „A” kategóriás (tehát a legmagasabb tudományos hivatkozási igényt kielégítő), 1958-tól - 2003-ig megjelent „Tánc tudományi Tanulmányok” című évkönyv újraindítása. Erre vonatkozóan a Magyar Táncművészeti Egyetem előkészítő lépéseket tett.

Elengedhetetlen a „Táncművészet” c. szakmai lap szilárd gazdasági alapokra állítása, mely nélkülözhetetlen a folyamatos megjelenéshez.

Ugyanakkor, megfelelő anyagi támogatást kellene biztosítani a szakmai adatbázissal rendelkező, hírközlő internetes szaklapoknak is, amelyek folyamatosan friss, táncról szóló információkkal látják el a szakmát és az érdeklődő közönséget (néha interjúkat, ritkán kritikát is közölnek). Ezt a funkciót – megfelelő támogatás esetén – el tudná látni pl. a „Tánckritika.hu” (www.tanckritika.hu).

5. TÁNCMŰVÉSZETI KOMMUNIKÁCIÓS ÜGYNÖKSÉG

A Nemzeti Táncstratégia több fejezetében is megfogalmazódott, hogy a szakma korszerű működéséhez, fejlődéséhez, hatékony kommunikációjához szükség lenne professzionális PR és marketing tevékenységre.

A jelenlegi pénzügyi helyzetben, azonban a társulatok közül nagyon kevesen engedhetik meg maguknak azt, hogy igazi, profi marketing kampányokat folytassanak.

A hazai médiavilág jelentősen megváltozott az elmúlt években, és állandóan változik, mert ez a sajátossága. Az azonnali, folyamatos kommunikációt a közösségi média felületek technikailag lehetővé teszik, amit ki is kell használni. Egy piacorientált, közepes méretű, és még csak nem is piacvezető pénzügyi szolgáltató cég naponta 4-5 posztot helyez ki az oldalára.

A közösségi média a legolcsóbb és leggyorsabb piacépítő felület, a csoporton belül nagy az összetartó erő, amit az azonos érdeklődési kör alapoz meg. Ilyen módon csekély a meddőszórás, közvetlenül a célcsoporthoz lehet hozzáférni, és a megosztásokon keresztül a közösség saját magát szaporítja.

Sajátossága azonban, hogy a „szörnyet” folyamatosan etetni kell, speciális tartalmakat és közlési stílust igényel, ha ez nem tudatosul, akkor ez közönség vesztéssel jár. Képnélküli, hivatalos nyelvű posztok azonnal ellökik az oldalról az odatévedtet, de még az oldalkedvelőt is. A posztokon keresztül viszont azonnal lemérhető a piac (a nézők) reakciója, az oldalhoz kapcsolódó elemzések pedig viszonylag széleskörű, piaci szegmentációt tesznek lehetővé.

A közösségi oldalak rugalmasabbak a weboldalaknál, de nehezebb a tartalmak követése és visszakeresése, az önkiszolgálást pedig nem teszi lehetővé. Az internetes felületeket (a hozzá kapcsolódó széleskörű lehetőségeket kínáló alkalmazásokkal együtt) viszonylag jól kezelik a táncszakma intézményi és egyéni képviselői, bár még mindig a „mindent mindenhova tegyünk fel” elv érvényesül.

A média paletta egészét tekintve sem jellemző táncberkekben, hogy az egyes célcsoportokhoz hozzárendeljék a megfelelő médiafelületeket az odaillő tartalommal, az pedig különösen ritka, hogy ezeket megjelenés szerint időben is koordinálják. Vagyis azokon a csatornákon keresztül szólítsák meg a potenciális nézőket, amiket azok valóban használnak, és azzal az üzenettel, ami őket érdekli, ami számukra értékes lehet. (Főlegesen pénzt költeni egy éjszakai műsorban történő megjelenésre, vagy egy archív műsorokat közvetítő csatorna reklámfelületére, ha a célcsoport a 10-14 éves korosztály, még ha olcsó is.)

Mindezeket is figyelembe véve, **a szakma törekvése és vágya, hogy a Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, jöjjön létre, alakuljon meg egy önálló, táncművészetre specializálódott PR és marketing ügynökség, a Táncművészeti Kommunikációs Ügynökség, amely a társulatokkal együttműködve, központilag kommunikálná a teljes területet.**

A jelenlegi helyzet:

Sokat emlegetett probléma a közép- és felsőfokú táncművészképzésben a jelentkezők létszámának jelentős csökkenése. A kommunikációs aktivitás ezért ezen a területen az oktatási intézmény bemutatását, népszerűsítését és a toborzást szolgálja.

Az iskolák napi rutinszerű működése ugyanakkor csak ritkán bír olyan információs értékkel, amely átlépi a nagyobb sajtóorgánumok hírérzékenységi küszöbét, ezért aktív sajtószervezés nélkül a megjelenés csak ad hoc jellegű és csekély. Az intézmények reprezentációja még az educatiós szaksajtóban is elenyésző és eseti.

A Magyar Táncművészeti Egyetemet kivéve, jelentős szaktudással támogatott önálló kommunikációs tevékenységet általában az intézmények nem folytatnak. Ennek egyik oka, hogy az intézmény léte és működése nem függ a sikeres kommunikációtól, noha a területet érintő kormányzati és fenntartói döntéseknél egyáltalán nem mellékes, hogy mi jelenik meg a sajtóban.

A táncegyüttesek, társulatok, intézményi kommunikációjának célja a repertoár bemutatása, arculatépítés, nézőszám növelés. Struktúrától függetlenül fontos az előadások látogatottságának növelése, a kisebb, független együtteseknél sokszor alapvető finansziális kérdés. A kommunikáció felépítését és hatékonyságát tekintve jelentős különbségek vannak a nemzeti, a kiemelt, és a független társulatok között.

A nemzeti és a kiemelt társulatok jobbra célzott büdzsével rendelkező kommunikációs tevékenységet folytatnak, önálló munkakörben foglalkoztatott egy vagy több szakemberrel.

Az esetek többségében megfelelő pénzügyi kereteket biztosítanak a fizetett megjelenésekre, aktív marketinget folytatnak, a sajtóban jól pozicionáltak, kialakítják és erősítik az arculatukat, önálló kiadványokkal jelennek meg a médiapiacra. Jól kiépített kapcsolati rendszerükön keresztül hírérték alapon is sikeres kommunikációt folytatnak.

Ugyanakkor jellemző, hogy nem készítenek kommunikációs tervet és stratégiát. Ez ugyanis nem azonos az éves bemutatókra és előadásokra, rendezvényekre épülő sajtómegjelenések naptári ütemezésével. Nem tematizálják a hazai sajtót, még a szak-sajtót sem. A sajtóterületért felelős munkatárs ritkán kezdeményez, javasol a társulat vezetésének média akciókat, nincs piackutatás, nem dolgozzák fel a nézői reakciókat, igényeket (a közösségi média erre kiváló lehetőséget ad). A társulat arculatán kívül nem építenek fel kommunikációs célból „művészi celebeket”, „húzó arcokat”. Jobbra a társulatvezetők, az alkotók képviselik az együttest a szakmai elismertségre alapozva.

Szükség lenne az egyes társulatok kommunikációs tevékenységének, mozgásainak összehangolására is.

Az előzőektől eltérően néhány együttes szakmai fajsúlyánál, intézményi kereteinél fogva a kommunikációra, valamint a marketingre jelentősebb összegeket és szaktudást tud mozgósítani, ezért professzionális tevékenységet folytat. (Magyar Nemzeti Balett)

A függetlenek és a kisebb társulatok kommunikációja általában koncepciótlan és eseti. Ritkán képesek szakember segítségével megszólítani a sajtót, ha igen, leginkább projekt jellegű, eseményre vagy bemutatóra szorítkozik a tevékenységük, hosszabb távra nem terveznek. Mind kommunikációs, mind művészi szempontból nehezen pozicionálják magukat, a sajtótartalmak ilyen módon alig előállíthatók, amit megjelentenek magukról, az a média számára nehezen értelmezhető. Nem egyszer a hírverés szükségességének felismerése is hiányzik. Alapvető gondot okoz a közkapcsolatokra fordítható összegek elkülönítése, fizetett megjelenésre ritkán költenek, hírértéken pedig nehezen „eladhatóak”. Sajtójelenlétük a személyes kapcsolati hálójukon keresztül a szívességeken alapul. A befogadó játszóhelyek nem végeznek számukra valódi, hatékony sajtóhírverést.

Ez alól kivétel a Nemzeti Táncszínház tevékenysége, amely a társulatok és az előadások számára megfelelő büdzsével alátámasztott profi PR és marketing munkát folytat. Erre a kistársulatok jobban ráépíthetnék a saját kommunikációjukat.

A szakmai elismerések, díjak odaítélése, a díjazottak személye mindig kiemelkedő sajtóvisszhangot eredményez. A táncosok speciális munkaerő-piaci helyzete, annak sajátosságai és következményei viszont alig hagynak nyomot a hazai sajtóban. Ez az érdekérvényesítés szempontjából nem hozza kedvező helyzetbe az ágazatot.

A hagyományos sajtóorgánumok, médiafelületek tevékenységében az utóbbi időben a táncművészet szempontjából az alábbi tendenciák emelhetők ki:

- A nyomtatott sajtóban a kultúrára szánt felületek nagysága csökkent.
- A televízió adásaiban nincsenek táncelőadások, a korábbi táncművészzel foglalkozó műsorok megszűntek.
- A rádiók, televíziók műsorstruktúrájában visszaszorult a kulturális magazinműsorok aránya. Csak a közmédia tart fenn olyan műsorokat, amelyek portrék vagy hosszabb bemutatkozó összeállítások, riportok adásba kerülését is lehetővé teszik.
- A kereskedelmi rádiók ugyan igyekeznek fenntartani kisebb műsoridőket a kulturális információk számára, ezek azonban a kevésbé hallgatott, „hulladék időkben” vannak, és jobbára aktuális ajánlókra terjednek ki.
- A kereskedelmi televíziók műsorstruktúrájában a táncműfaj érdemlegesen a tehetségkutató vagy szórakoztató műsorokban jelenik meg, amely kommunikációs szempontból hasznos információk közlésére ugyan alkalmatlan, de legalább fenntartja a műfaj iránti érdeklődést, és népszerűsíti az egyes táncműfajokat. Bár ezek legtöbbször nem tartoznak a művészet körébe.
- Külön kiemelendő a közmédia Fölszállott a páva-sorozata, amely fontos és értékes missziót töltött be a műfaj népszerűsítésében.

- A tánckritikai írások hagyományos felületei, rovatai a nyomtatott napi sajtóban már csak elvétve található meg, jobbára a heti, kétheti és havi műsorújságokban összpontosulnak az adott lap profiljához igazodva.
- Az utóbbi időszak médiatrendjéhez igazodva a szakírók, ajánlók súlypontja áttevődött az olcsóbb, a célcsoportokat hatékonyabban elérő, és nagyobb elérhetőséget jelentő webes felületekre. Hátrány ugyanakkor, hogy jobbára azokhoz ér el, akik egyébként is érdeklődnek a táncművészet iránt.
- A szakújságírókon kívül viszonylag csekély a táncművészethez értő, és az iránt érdeklődő újságírók száma. Ez a tömegmédiákban való színvonalas megjelenést is gátolja.

Táncművészeti Kommunikációs Ügynökség - PR és Marketing Ügynökség

Feladatai lennének többek között:

- Megszervezné és koordinálná, segítené a táncegyüttesek, társulatok a marketingjét, és a sajtómunkáját.
- Segítséget nyújtana nagyobb projektek, fesztiválok kommunikációs lebonyolításában,
- Kidolgozná a szakmai érdekek megjelenítésének kommunikációs stratégiáját.
- Az ügynökséghez csatlakozó együttesek esetében, összehangolná az egyes marketinglépéseket, és megjelenéseket, egy nagyobb csomagba gyűjtve kedvezőbb megjelenési tarifákat alkudna ki a médiafelületek befoglalásakor.
- Megszervezné a táncprodukciók televíziós rögzítését és műsorba kerülését, valamint a táncművészettel foglalkozó magazinműsorok újraindítását.
- A Magyar Táncművészek Szövetsége vezetésével irányított sajtókampányokat kapcsolna a szakmát érintő jogszabályváltozások folyamatához. Az érdekképviselői nyilatkozatokon kívül, konkrét esetek, személyek, történetek „előre tolásával” élővé, megfoghatóvá tenné a problémákat, és a kampányokon kívül is napirenden tartaná a szakma megoldást sürgető gondjait.

6. TÁNCMŰVÉSZETI PROGRAM ÉS MENEDZSERIRODA

A magyar hivatásos táncegyüttesek előadásainak hazai és külföldi forgalmazásának jelenlegi helyzete:

1. a nagy együttesek, amelyek nagy létszámmal, apparátussal és nagy díszletekkel készült előadásokat állítanak színpadra
  - utazásaiknak költségei sokszor meghaladják egy-egy fesztivál, intézmény pénzügyi kereteit
  - az elmúlt 30 év távlatában kevés volt annak a száma, hogy jutott támogatási keret a nagy együttesek külföldi útjaira
  - az állami megrendelésre megvalósult külföldi fellépések, turnék száma elenyésző. aránya jelentősen leszűkült, illetve csaknem megszűnt az utóbbi években.
  - ennek következtében az együttesek vezetőinek, illetve a színházaknak maguknak kellett megteremteni a lehetőséget, a meghívásokat felkutatni, és biztosítani a forrást mindezekhez – legtöbbször külföldi menedzser iroda közreműködésével
2. előnyben vannak azok az együttesek, akiknek a produkciói kisebb létszámmal, illetve szerényebb díszlet és jelmezigénnyel rendelkeznek - nagyobb esélyekkel tudják realizálni a külföldi és hazai meghívásokat

Természetesen az elmúlt évek gazdasági válsága is tovább nehezítette ezt a problémát, illetve a színházak és az együttesek egyre csökkenő támogatása és a turnékkal kapcsolatos járulékos költségek növekedése sem segíti a helyzetet.

Sajnos, a hazai színházak nem szívesen illesztenek be programjaikba – a székhelyen működő együttes mellett – más táncelőadásokat. A vidéki színházakba járó, táncot szerető közönséghez nagyon ritkán jutnak el a vezető hazai együttesek felnőtteknek szóló előadásai. A nagyobb vidéki művelődési házak elsősorban gyermekeknek készült előadásokat vásárolnak meg.

Külföldi táncegyüttesek magyarországi bemutatkozásainak lehetőségei:

A Mojszejev Együttes, az Alexandrov Együttes, a Bolsoj Balett korábbi vendégszerepléseinek kötelező fogadási gyakorlata óta, az elmúlt 30 évben jelentősen megváltozott a külföldi együttesek szakmai megítélése és meghívásának finanszírozás gyakorlata.

Jelenleg, néhány kiemelkedő, és több közepes színvonalú balett-, folklór-, és kortárs társulat előadásait láthatjuk Magyarországon több, különböző módon.

A külföldi előadások közül a szervezők sokszor inkább a könnyen eladható, népszerűrakoztató, kommersz produkciók meghívását részesítik előnyben.

Hol láthatóak elsősorban a külföldi együttesek előadásai Magyarországon?

Intézmények:

- Nemzeti Táncszínház – Budapest, kitüntetett szerep, évi 15-20 előadás, nemzetközi, rangos társulatok és határon túli táncegyüttesek
- Hagyományok Háza – Budapest, elsősorban erdélyi és felvidéki táncegyüttesek
- Művészetek Palotája - Budapest
- Bethlen Téri Színház - Budapest
- Trafó - Budapest

Fesztiválok:

- Budapest Café Fesztivál – Budapest
- Magyar Táncfesztivál - Győr
- Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó - Budapest
- Duna Karnevál - Budapest
- Szóló/Duó Nemzetközi Táncfesztivál - Budapest
- és egyéb, tematikus fesztiválok,

Mindezekon felül különböző koncert-, és menedzser irodák által vállalkozásban szervezett, elsősorban populáris megaprojekciók, előadások hazai bemutatása került előtérbe. (Michael Flatley, Sultans of Dance, Ukrán Nemzeti Balett, stb.)

(Az írás nem tér ki a számtalan városi, falusi fesztiválra meghívott és fellépő hazai és külföldi amatőr néptáncegyüttes produkcióira.)

Alapvető probléma, hogy nincs egységes koncepció a hazai és külföldi, haladó táncirányzatok, kiváló minőségű előadások megjelenésére – sem magyarországi, sem külföldi vonatkozásban. Nincs egy koordináló testület vagy szervezet, aki ha nem is rajta keresztül történik a szervezés, de legalább iránymutatást adna a meghívó félnek, hogy kit és miért lenne érdemes meghívni.

A hazai forgalmazásra elnyerhető éves támogatás mértéke egyre csökken, szétagrozódnak a pénzek, az együttesek nagy arányban saját szervezésben próbálnak érvényesülni, az elnyert pénzeket összerakva a fogadó intézménnyel, hogy így meghívják az előadást.

Ahhoz, hogy külföldi meghívások és a turnék számát növelni tudjuk, és hogy a magyar táncszakma vissza tudjon kerülni a nemzetközi vérkeringésbe, azokat a külföldi impresszáriókat, fesztiválirodákat kell felkeresni, és felvenni velük a kapcsolatot, meghívva premierjeinkre, előadásainkra, fesztiváljainkra, akik nagy presztízsű fesztiválokra, ünnepi játékokra szervezik a meghívásokat. Ezekre a meghívásokra 1-2 nagyobb költségvetésű együttesen kívül, a szakma többségének egyáltalán nincsen lehetősége.

Nagyon kevés az együttesekről megjelenő színvonalas, minőségi katalógus, brossura, műsorfűzet, plakát, dvd, amely jelentősen elősegíthetné a hazai és nemzetközi forgalmazás beindítását.

A külföldi együttesek részére a több irányából történő, jó szándékú meghívások egyrészt kioltják egymást, másrészt a hiányos források miatt, elsősorban nem a művészeti érték importjára törekcsenek, hanem a finanszírozás alacsony szintje miatt, közönségigényt próbálnak kielégíteni. Az így itthon bemutatásra kerülő előadások sok esetben ellentétesek a művészet alapértékeivel, amely a hagyomány és a művészi érték megjelenését kellene, hogy szolgálja.

Egy-egy világhírű, a nemzetközi táncszakma élvonalába tartozó együttes meghívása (utaztatás, szállás, étkezés, tiszteletdíj) olyan nagy összeg – min. 40-50 millió Ft – amelynek finanszírozására jelenleg csak a MŰPA, korábban a Budapesti Tavasz Fesztivál és a Nemzeti Táncszínház tudott eleget tenni – jelentős költségvetési, pályázati támogatással együtt.

Mindezeket figyelembe véve, az önálló koncert- és menedzserirodák működésén felül, **a táncszakma érdekében, a Magyar Táncművészek Szövetsége keretében, irányításával és szakmai felügyeletével, szükséges létrehozni egy Táncművészeti Program és Menedzserirodát (4-6 fő), amely a hazai táncegyüttesek bel- és külföldi előadásainak értékesítését, megjelenését, és a külföldi együttesek magyarországi előadásait is szervezi.**

A létrejövő iroda fontos koordinációs szerepet tölt be a többi szervezőirodával, intézménnyel együttműködve, a hangsúlyt a művészeti értékre helyezve, a szükség-szerűen megjelenő populáris igények mellett.

A hazai előadások, együttesek külföldi megjelenésére egy olyan kapcsolatokkal, tapasztalattal és referenciákkal rendelkező nemzetközi irodát kell megbízni, amelynél az itthoni kapcsolatrendszerek nem befolyásolják a választást, és a piaci értékek, főként a minőség dönti el a kiválasztást.

A megbízott külföldi menedzserirodát folyamatosan meg kell hívni Magyarországra, hogy láthassák az új bemutatókat, ill. dvd-n megkaphassák azokat az előadásokat, amelyek szeretnének külföldi fesztiválokön, gálákön bemutatkozni. A menedzseriroda az előadott előadások jutalékából kerülne kifizetésre.

Szükséges a hazai táncszakma elsőszámú, legmagasabb színvonalon működő együtteseiből egy reprezentatív, külföldön megjelenő fesztivál, bemutatkozás létrehozása – pl. a külföldi magyar intézetek szervezésében.

7. TÁNCSZÉKHÁZ / INKUBÁTORHÁZ

A Magyar Táncművészek Szövetsége a különböző működési formájú és műfajú táncgyűttesek, alkotók, szakmai és érdekvédelmi ernyőszerkezete, a táncművészet első számú kommunikációs központja. 1948-as alakulása, majd 1954-os újjáalakulása óta folytatja tevékenységét.

Elnökei voltak többek között: dr. Körtvélyes Géza, Eck Imre, Dózsa Imre, ifj. Harangozó Gyula, Kiss János, Juronics Tamás. 2009 májusától Mihályi Gábor.

Hivatásos együtteseket, alkotó- és előadóművészeket, oktatási intézményeket és kutatókat tömörítő szakmai szervezet – amelynek 2021-ben 42 együttes, intézmény és szervezet a tagja. Közvetítő szerepet tölt be az egész hazai táncművész terület, a szakmai intézmények és más művészeti ágak szervezetei között.

Fő funkciója a művészeti érdekképviselet, a tagság folyamatos tájékoztatása, kezdeményezések a hazai táncművészet megújítására vagy korrekciójára, kapcsolatok építése a külföldi társszervezetekkel, valamint a szakmai ismeretterjesztés elősegítése. Fesztiválokat szervez, évadonként szakmai nívódíjakat ad ki, szolgálja a hazai táncművészetet érintő elvi, intézményi, személyi és egyéb problémák megoldását. Javaslatokat tesz művészeti-, állami-díjak, és kitüntetések odaítélésére.

A Magyar Táncművészek Szövetsége céljai:

- A Magyar Táncművészek Szövetsége - saját tagjai önállóságának tiszteletben tartása mellett - a hivatásos táncművész együttesek, intézmények és az azokban résztvevő, alkotó-, és előadóművészek közös szakmai érdekeit fogalmazza meg, védi és érvényesíti mind a központi, mind a helyi államigazgatási és más szervek előtt.
- A lehető legszélesebb körben ad hangot a szakma igényeinek.
- Kiépíti mindazokat a kapcsolatokat és eszközrendszereket, amelyek feladatai eredményes megvalósításához szükségesek.

Állandó tevékenységei:

- Képviseli a szakma és a tagok érdekeit az illetékes központi, állami és minisztériumi fórumokon, ill. a vidéki együttesek esetében a helyi önkormányzatoknál.
- A szakmát érintő döntési körbe tartozó kérdésekben döntésbefolyásoló tevékenységet folytat.
- Javaslatokat tesz a vonatkozó jogszabályok továbbfejlesztésére, új szabályozására.
- A szakmai területen dolgozó szakszervezetek állásfoglalásainál képviseli és érvényesíti nézeteit, véleményét.
- Segíti és támogatja tagjainak a munkafeltételek javítására irányuló törekvéseit.
- Szakmai elismerések, díjak létesítését kezdeményezi, odaítélésükben közreműködik
- Javaslatot tesz a művészeti kitüntetésekre, valamint állami kitüntetések odaítélésére.
- Együttműködik más szakmai szövetségekkel, egyesületekkel, társaságokkal és a táncművészet területén létrejött más egyesülésekkel.

- Erősíti tagsága szakmai hitelét, gondoskodik a szakmai színvonal védelméről.
- Szakmai munkájával segíti a kulturális kormányzatot.
- Részt vesz a minisztériumok, az önkormányzatok és a Művészeti Szakszervezetek érdekegyeztető tanácsainak munkájában.
- Szakembereket delegál kuratóriumokba (Harangozó Gyula-díj, Fülöp Viktor Ösztöndíj, Nemzeti Kulturális Alap, EMMI pályázati kuratóriumai, stb.)
- A kulturális tárcával való szoros eszmei együttműködés eredményeként - mint szakmai ernyőszervezet - szövetségünk koordinálja a szakmai és állami kitüntetésekre és ösztöndíjakra (Harangozó Gyula-díj, Fülöp Viktor Táncművészeti Ösztöndíj, Erdemes-és Kiváló Művész díj, Kossuth-, és Széchenyi díj, valamint a különböző Érdemkeresztek és Érdemrendek) történő jelölések, elbírálások folyamatát, s végzi a felterjesztésekkel kapcsolatos adminisztratív és szervezési feladatok túlnyomó részét.

A Magyar Táncművészek Szövetsége tagjai alkotják az EMMI minisztere által felkért Táncművészeti Bizottságot:

- Elnök: Kiss János, Tagok: Bozsik Yvette, Mihályi Gábor, Topolánszky Tamás, Zsuráfszky Zoltán

Részt veszünk a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács munkájában:

- Fodor Zoltán, Vincze Balázs

Az NKA Táncművészeti Kollégiumának tagjai:

- Elnök: Mihályi Gábor, Tagok: Apáti Bence, Fodor Zoltán, Nagy Zoltán, Velekei László, Zsuráfszky Zoltán

A Magyar Művészeti Akadémia Alelnöke 2020 novemberétől: Kiss János

A Magyar Művészeti Akadémia tagjai között a táncművészet akadémikus tagjai:

- Juronics Tamás, Kiss János, Mihályi Gábor, Pártay Lilla, Stoller Antal, Zsuráfszky Zoltán

Az MMA Színházművészeti Tagozatának Köztestületi képviselője:

- Szalay Tamás

Köztestületi tagként van jelen:

- Barta Dóra, Fodor Zoltán, Földi Béla, ifj. Harangozó Gyula, Mucsi János, Solymosi Tamás, Szalay Tamás, Szögi Csaba, Török Jolán, Velekei László

Mindezen felsorolásokból is látszik, hogy a Magyar Táncművészek Szövetsége tevékenysége rendkívül sokrétű, szerteágazó. Azonban **a mai napig nem rendelkezünk infrastruktúrával, amellyel normális körülmények között, 2021-ben elvárható szinten kiszolgálhatnánk a különböző ülések, bizottságok, összejövetelek igényeit.**

A Szövetség albérleti irodája olyan kicsi, hogy minden tárgyaláshoz, elnökségi üléshez, közgyűléshez be kell „kéretőzni” a nagyobb helyiségekkel rendelkező táncgyűtésekhöz.

Ez nem csak kényelmetlen, méltatlan, és nagyon megnehezíti az operatív működést is.

A táncművészet fejlesztéséhez, fejlődéséhez, a Szövetség hosszú távú kiegyensúlyozott működéséhez elengedhetetlen követelmény 2021-ben egy önálló (iroda)épület, amelyben megfelelő méretű irodák, tárgyaló(k), raktárhelység található.

Elképzelésünk alapján a Táncszékház egy olyan ideális épület, egy olyan táncszakmai központ, amely a Magyar Táncművészek szövetsége keretében, irányításával működne. Itt kapnának elhelyezést a Magyar Táncművészek Szövetsége irodái, tárgyalóterem, raktárak, a Táncművészeti Kommunikációs Ügynökség, a Táncművészeti Program és Menedzseriroda, a Táncművészek Átképző Alapja, és a Táncművészet c. szakmai lap irodái is.

Lehetőség szerint 3-4 próbateremmel, öltözőkkel, kiszolgáló helységekkel inkubátorházként is működne – így segítve a próbaterem nélkül működő hivatásos táncgyűttesek munkáját is egyben.

A Táncszékház / inkubátorház fenntartásához és működtetéséhez elengedhetetlen a Magyar Táncművészek Szövetsége munkatársainak létszámnövelése, és a teljes rendszer költségvetési támogatásának megemlése a társművészetek reprezentatív szövetségeinek szintjére.

8. A NEMZETI TÁNCSTRATÉGIA KIDOLGOZÓI, ÍRÓI, SZAKÉRTŐI

Köszönjük a Nemzeti Táncstratégia kidolgozóinak, íróinak, szakértőinek, minden munkatársunknak, a több hónapig tartó munkáját!

1. András Mihály	27. Kotsis Ágota
2. Andrea Paolo Merlo	28. Kozma Attila
3. Bethlenfalvy Ádám	29. Kövessy Angéla
4. Bombicz Barbara	30. Kun Attila
5. Borz Berta	31. Lócsei Jenő
6. Bozsik Yvette	32. Mihályi Gábor
7. Cziboly Ádám Phd,	33. Mucsi János
8. Csepi Alexandra	34. Németh Katalin
9. Dr. Bolvári-Takács Gábor	35. Pálosi István
10. Dr. Fodor Antal	36. Péli Nagy Kata
11. Dr. Lőrinc Katalin	37. Rajnai Richárd
12. Dr. Mády Ferenc	38. Solymosi Tamás
13. Dr. Molnár Márta	39. Szabó Márton
14. Eredics Lilla,	40. Szakály György
15. Ertl Péter	41. Szalay Tamás
16. Eva Hotova	42. Szögi Csaba,
17. Fodor Zoltán	43. Takács Gábor
18. Fontányi Gréta	44. Topolánszky Tamás
19. Gáspár Emese	45. Török Jolán
20. Goda Gábor	46. Uhrík Dóra
21. Gyevi-Bíró Eszter	47. Varga Nikoletta
22. Hód Adrienn	48. Velekei László
23. Juhász Dóra,	49. Venekei Marianna
24. Juhász Zsolt	50. Vincze Andrea
25. Kiss Csaba	51. Vincze Balázs
26. Kiss János	52. Zsuráfszky Zoltán